

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

Positiv men ambivalent

*- En undersökning om privatanställda socialarbetares inställningar
och motiv till att inom privat verksamhet*

Författare: Emilia Persson & Filippa Mannerström

Kandidatuppsats SOPA63

VT 2017

Handledare: Alexandru Panican

Abstrakt

Titel: Positiv men ambivalent

Författare: Emilia Persson & Filippa Mannerström

Nyckelord: *Privatisering, privata verksamheter, inställning, motiv, offentligt finansierat socialt arbete.*

Undersökning visar att privatisering inom det sociala arbetet stadigt ökar (Statistiska centralbyrån 2016a) samtidigt visar forskning att socialarbetares inställning till privatisering generellt sett kan betraktas som negativ (Liljegren et al. 2008; Dellgran & Höjer 2005a; Dellgran & Höjer 2005b). Ökningen trots den generellt sett negativa inställningen tycks indikera på ett glapp mellan socialarbetares inställning och deras agerande gentemot privatisering. Den senaste undersökningen om vilka motiv som låg bakom socialarbetares val att starta egna privata verksamheter gjordes för mer än tio år sedan (Dellgran och Höjer 2005a). Syftet med föreliggande studie var att undersöka privatanställda socialarbetares generella inställning till privatisering av det offentligt finansierade sociala arbetet och vilka motiv som ligger till grund för deras val att arbeta inom privat verksamhet. I resultaten framkom att privatanställda socialarbetares inställning till privatisering av offentligt finansierat socialt arbete med en viss ambivalens var positiv. Ambivalens framkom å ena sidan genom att majoriteten av intervjupersonerna i ett första skede beskrev en positiv/öppen inställning till privatisering men vid nedbrytningen hade svårt att entydigt definiera sin inställning till privatiseringens olika delar då de såg vissa nackdelar. Å andra sidan framkom ambivalensen genom att enstaka intervjupersoner i ett första skede uttryckligen beskrev sig ha en negativ inställning till privatisering men även dem vid nedbrytningen hade svårt att entydigt definiera sin inställning då de såg vissa fördelar med privatiseringens olika delar. Vidare framkom att privatanställda socialarbetares största motiv till att arbeta inom privat verksamhet var för att få mer autonomi, större utmaningar, bättre arbetsvillkor och att det fanns ett missnöje med tidigare arbetsförhållanden och/eller byråkratin inom den offentliga sektorn. Studiens resultat tolkades och begripliggjordes genom Bourdieus analytiska verktyg fält, doxa och habitus.

Abstract

Title: Positive but ambivalent

Author: Emilia Persson & Filippa Mannerström

Keywords: *Privatisation, private sector, attitudes, motives, publicly financed social work.*

Surveys shows that privatization in social work is steadily increasing (Statistiska Centralbyrån 2016a), while other research shows that social workers' attitudes towards privatization can generally be regarded as negative (Liljegren et al., 2008; Dellgran & Höjer 2005a; Dellgran & Höjer 2005b). The increase, despite the generally negative attitudes, seems to indicate a gap between social workers' attitudes and their actions towards privatization. The latest research on the motives behind social workers' choice to start their own private practices was made more than ten years ago (Dellgran and Höjer 2005a). The aim of this study was, through qualitative interviews, investigate private social workers' general attitudes towards privatization of publicly funded social work and to investigate social workers motives to work privately. The results showed that the attitude of private-sector social workers to privatizing publicly funded social work with some ambivalence was positive. The ambivalence showed, on the one hand, by the fact that the majority of the interviewees at the first stage described a positive/open approach to privatization, but at the breakdown had difficulties to clearly define their attitudes' towards the different parts of privatization. On the other hand, the ambivalence emerged from the fact that single interviewees at a first stage explicitly described themselves as having a negative attitude towards privatization, but even they had difficulties in unambiguously defining their attitude when they saw certain benefits of the different parts of privatization. Furthermore, the main motivation for private social workers to work privately was to gain more autonomy, greater challenges, better working conditions, and there was dissatisfaction with previous working conditions and / or bureaucracy in the public sector. The results of the study were interpreted and comprehended by Bourdieu's analytical tools fields, doxa and habitus.

Förord

Inledningsvis vill vi börja med att rikta ett stort tack till våra intervjupersoner. Era reflektioner och svar har varit oerhört givande, studien hade inte varit genomförbar utan er. Vi vill även tacka vår handledare Alexandru Panican för ditt engagemang. Hela uppsatsprocessen har varit väldigt berikande och vi har lärt oss mycket.

Tack!

Innehållsförteckning

1. Bakgrund	7
1.1 Problemformulering	7
1.2 Syfte	9
1.3 Frågeställningar	9
1.4 Förförståelse	9
2. Metod	11
2.1 Metodologisk ansats	11
2.2 Urval	11
2.3 Intervjuernas genomförande	13
2.4 Bearbetning och analys av intervjumaterial	14
2.5 Metodens förtjänster och begränsningar	15
2.6 Studiens tillförlitlighet	17
2.7 Forskningsetiska överväganden	18
2.8 Arbetsfördelning	19
3. Tidigare forskning	20
3.1 Privatisering i den internationella kontexten	20
3.2 Privatisering av socialt arbete i den svenska kontexten	21
3.2.1 Den fackliga debatten	21
3.2.2 Socialarbetares attityder till privatisering av socialt arbete	22
3.2.3 Socialarbetares inställning till vinstdrivande privata verksamheter	23
3.3 Sammanfattning	24
4. Teoretiska utgångspunkter	25
4.1 Fält	25
4.2 Habitus	25
4.3 Doxa	26
5. Resultat	28
5.1 Intervjupersonernas generella inställning till privatisering av det offentligt finansierade sociala arbetet	28
5.1.1 Beskrivningar av privata verksamheters för- och nackdelar	28
5.1.2 Utveckling av privatisering och inställningen till det	33
5.1.3 Inställningen till vinstdrivande verksamheter	36
5.1.4 Inställningen till privatisering inom det sociala arbetets olika områden	37
5.2 Intervjupersonernas motiv till att arbeta inom privat verksamhet	38
5.2.1 Motiv	38
6. Analys	42
6.1 Fält	42
6.2 Doxa	43
6.3 Habitus	44
7. Sammanfattning och slutdiskussion	46
7.1 Sammanfattning av resultat och analys	46
7.2 Återkoppling till tidigare forskning	48
7.3 Slutdiskussion	49
7.3.1 Metoddiskussion	49
7.3.2 Resultatdiskussion	49
7.3.3 Förslag till vidare forskning	50
Referenslista	52

Bilagor	54
Bilaga 1	54
Bilaga 2	55

1. Bakgrund

1.1 Problemformulering

Det råder inga tvivel om att det professionella sociala arbetet i Sverige till största del domineras av den offentliga sektorn. Liljegren, Dellgran och Höjer (2008) presenterar i sin studie från 2008 statistik som visar att 90% av Sveriges 35,000 professionella socialarbetare är offentligt anställda. Trots att det sociala arbetet främst sker, finansieras och regleras av den offentliga sektorn har en omfattande debatt om privatisering avseende välfärdstjänster ägt rum under de senaste decennierna (Liljegren et al. 2008). Inom socialt arbete syftar privatisering till när kommuner och landsting, som är ansvariga för att tillhandahålla det sociala arbetets tjänster till Sveriges invånare, köper denna tjänst från en annan aktör som då utför tjänsten (Holmström, 2016).

Sedan 1990-talet har det med lagstöd varit möjligt för kommuner att upprätta kontrakt med privata aktörer inom välfärdsområdet (SOU 2001: 52; SOU 2001:79; Dellgran & Höjer 2005a). På välfärdstjänsternas område har 1990-talet således kommit att betraktas som ett marknadens årtionde, präglad av en förskjutning mot mer marknadsinfluerade modeller för det sociala arbetets organisering (SOU 2001:52). Offentligt finansierade tjänster, utförda av kontrakterade privata aktörer, har sedan dess ökat markant även inom det sociala arbetet (Liljegren et al. 2008, s. 195). Följderna av denna privatisering kan anses leda till att mycket av den offentliga sektorns ansvar förflyttas till den privata sektorn vilket Abramovitz och Zelnich (2015) menar kan riskera det sociala arbetets kvalitet och transparens. Vidare menar Abramovitz och Zelnich (2015) att eftersom privatiseringen omformat det sociala arbetet har det i stor utsträckning påverkat klienterna. De beskriver att klienterna positioneras som kunder och verksamheternas tjänster ses som en handelsvara vilket kan resultera i att klienternas problematik förbises (ibid).

Samtidigt ser antalet socialarbetare som startar eller vill starta egna privata verksamheter också ut att öka (Dellgran & Höjer 2005b). Dellgran och Höjer gjorde 2005(b) en studie där de menar att motiv till varför socialarbetare väljer att starta egen privat verksamhet dels kan grunda sig i en professionell strategi för att få status, autonomi och kontroll över sina arbetsuppgifter och dels i ett missnöje med byråkratin och arbetsförhållandena inom den offentliga sektorn.

Parallellt med denna ökning av privatisering inom det sociala arbetet visar forskning att socialarbetares attityder till privatisering med en viss ambivalens till största del är negativa (Liljegren et al. 2008; Dellgran & Höjer 2005a; Dellgran & Höjer 2005b). Dellgran och Höjer (2005a) menar att det kan antas finnas flera anledningar till den negativa inställningen. En av anledningarna grundar sig i att det sociala arbetet är kvinnodominerat. Tidigare studier om välfärdspolitik visar att kvinnor, i större utsträckning än män, anser att den offentliga sektorn i huvudsak ska ansvara för socialt stöd. Ytterligare en anledning beskrivs vara socionomers radikala ideologi där flertalet studier (Larsson & Swärd 1993; Billqvist et al. 1995; Dellgran & Höjer 2003) visar att merparten socialarbetare har en vänsterinriktad ståndpunkt och enligt Kallios, Meeuwisse och Scaramuzzino (2016) kan privatiseringen snarare ses som ett högerideologiskt projekt. Dellgran och Höjer (2005a) menar att ännu en anledning till den negativa inställningen kan vara att Sverige till största del har haft och fortfarande har ett offentligt reglerat och finansierat socialt arbete.

Denna ökning av privatisering inom det offentligt finansierade sociala arbetet, trots den generellt sett negativa inställningen bland socialarbetare, tycks indikera att det finns ett glapp i vad socialarbetare har för generell inställning till privatisering och hur de agerar i relation till denna utveckling.

Utifrån studiens sökning av tidigare forskning om privatisering av socialt arbete i Sverige kan det konstateras att den senaste forskningen gjordes genom kvantitativa enkäter år 2005 (Dellgran & Höjer 2005a). Privata verksamheter inom det sociala arbetet har dock fortsatt att stadigt öka sedan 2005. Statistiska Centralbyråns senaste undersökning visar att kommunernas köp av privata tjänster år 2005 låg på drygt 16 000 miljoner kronor, jämfört med 2014 då inköpet låg på drygt 37 000 miljoner kronor (Statistiska centralbyrån 2016a), vilket tyder på att Dellgran och Höjers (2005a) studie kan anses vara otidsenlig. Eftersom studien dessutom undersökte egenföretagande socionomers motiv till att arbeta privat vore det därför intressant att genom en kvalitativ studie närmare studera privatanställda, det vill säga icke-egenföretagande, socialarbetares inställning och agerande gentemot privatisering av socialt arbete. Detta då socialarbetare dels är aktivt deltagande i hur utvecklingen av privatisering sker (Liljegren et al. 2008) och dels då privatisering kan anses omforma det sociala arbetets organisering på ett sätt som får effekter för klienterna (Abramovitz & Zelnich 2015).

Denna studie ämnar följaktligen i ett första led undersöka hur privatanställda socialarbetare förhåller sig generellt till privatisering av det offentligt finansierade sociala arbetet och vidare fördjupa vilka motiv som ligger till grund för privatanställda socialarbetares val att arbeta inom privat verksamhet.

1.2 Syfte

Syftet är att undersöka privatanställda socialarbetares generella inställning till privatisering av det offentligt finansierade sociala arbetet och vilka motiv som ligger till grund för deras val att arbeta inom privat verksamhet.

1.3 Frågeställningar

- Vilka för- och nackdelar beskriver intervjupersonerna i relation till privatisering av socialt arbete?
- Vilka motiv har gjort att intervjupersonerna valt att arbeta inom privat verksamhet?

1.4 Förförståelse

Författarna av denna kandidatuppsats har en rad väsentliga förförståelser inom det studerade området. Dock har ingen av författarna praktisk erfarenhet av att ha arbetat inom någon privat verksamhet.

Båda författarnas förförståelse grundar sig i en generellt sett negativ inställning till privatisering av socialt arbete. Denna inställning tycks kunna bero på olika faktorer. Författarna är först och främst inlästa på en stor del av den tidigare forskningen på området, som till största del vittnar om att det finns en majoritet av generellt sett negativt inställda socionomer ute på fältet (Liljegren et al. 2008; Dellgran & Höjer 2005a; Dellgran & Höjer 2005b; Kallios, Meeuwisse & Scaramuzzino 2016). För det andra kan det inte uteslutas att socionomutbildningen kan ha påverkat attityden och synen på privatisering inom det sociala arbetet i en negativ bemärkelse. Det är inget som kan konstateras men studiens författare upplever att det finns en kritik riktad mot utbildningen som handlar om att den är vänstervriden, både vad gäller litteratur och andan på socialhögskolan i Lund, bland såväl lärare som studenter.

Förförståelsen bottenar även i en tanke om att privatisering möjligen kan generera en risk vars resultat kan göra att fokus på arbetsplatser inom det sociala arbetet flyttas från klienter till pengar och personal.

Dellgran och Höjer (2005a) presenterar i sin studie att en negativ inställning till privatisering av socialt arbete kan bero på att det sociala arbetet historiskt sett bedrivits av offentlig verksamhet. Dellgran och Höjers förklaring ovan anses även påverka studiens författares förförståelse.

Dock anser författarna samstämmigt att vinster i privat drivna verksamheter inom det sociala arbetet egentligen är det som anses problematiskt. Det anses vara problematiskt på grund av att skattepengar som är tänkta att finansiera en väl fungerande välfärd plockas ut till enskilda individer. Författarna har en tanke om att skattepengarna enbart borde gå till att utveckla och underhålla en god välfärd.

Den generellt sett negativa inställningen anses å andra sidan ha gjort att författarna har intresserat sig för ämnet och frambringat en nyfikenhet i att titta närmare på de positiva anledningarna och motiven till att socialarbetare arbetar inom privat verksamhet.

2. Metod

I detta kapitel kommer föreliggande studies val av metod, urval, genomförande och tillvägagångssätt att diskuteras. Vidare presenteras studiens tillförlitlighet, forskningsetiska överväganden och arbetsfördelning.

2.1 Metodologisk ansats

Denna studie antog en kvalitativ forskningsansats eftersom den syftade till att få förståelse för hur inställningar till ett fenomen resoneras kring och underbyggs (Bryman 2011). Svensson och Ahrne (2015) beskriver en uppsatsskrivares metodval som ett försök att finna en väg från brist på kunskap till kunskap. För att kunna besvara studiens forskningsfrågor och med en förhoppning om att finna en väg till mer kunskap samlades empirin i denna studie in genom kvalitativa intervjuer.

Kvalitativa intervjuer underlättade studiens efterfrågan efter detaljerade och fylliga svar snarare än att generera svar som vid en kvantitativt vald metod är tänkta att lätt kunna kodas och bearbetas (Bryman 2011).

Studien byggde på semistrukturerade intervjuer, vilket valdes med anledning av att förutbestämda teman önskades beröras (Bryman 2011). Eftersom studien syftade till att komma åt vad intervjupersonerna själva upplevde som viktigt och relevant ansågs således en semistrukturerad intervju vara lämplig, då denna låter intervjupersonerna röra sig i olika riktningar. I semistrukturerade intervjuer är det önskvärt att låta intervjuerna ta olika eller helt nya riktningar samtidigt som de som intervjuar har möjlighet att utefter teman hålla intervjun inom vissa breda ramar (ibid).

2.2 Urval

Urval handlar i korthet om att forskaren varken har tid, pengar eller möjlighet att studera alla empiriska instanser, vilket annars anses vara det ideala (Aspers 2007). Aspers (ibid) menar istället att en studie kan ske genom att undersöka ett fåtal av de individer som utgör förklaringsdomänen. Detta avsnitt kommer således handla om hur studiens urval för att besvara syfte och frågeställningar på bästa vis utformades utifrån de ekonomiska och tidsmässiga ramarna.

En grund för att välja ut vilka som ska intervjuas är tron att personerna besitter specifika kunskaper om det studien ämnar undersöka (Aspers 2007). Denna studie

vände sig till privatanställda socialarbetare inom det offentligt finansierade sociala arbetet. Intentionen för denna studie var att nå ut till privatanställda socialarbetare med socionomutbildning men i kontakten med fältet insåg dock studiens författare att det förekom en rad andra utbildningar bland de som sitter på positioner som kan anses utarbetade efter en socionomutbildning. De andra utbildningarna var universitetsutbildningar inom samhällsvetenskap eller humaniora samt sociala omsorgslinjen vilken kan anses motsvara dagens socionomutbildning. Eftersom intervjupersonerna på dessa positioner själva liknade sin utbildning med en socionomutbildning valde studiens författare att eftersöka privatanställda socialarbetare med socionomutbildning eller *motsvarande*.

Valet av dessa intervjupersoner grundade sig i att de kan anses ha mest kunskap, åsikter om och insikt i privatisering av det sociala arbetet. Eftersom studien önskade finna intervjupersoner som var relevanta för studiens syfte genomfördes vad Bryman (2011) kallar för ett målstyrt urval.

Studios författare är bosatta i södra Sverige och således vände sig också studien till intervjupersoner i södra Sverige. Enligt Bryman (2011) kan detta liknas vid ett bekvämlighetsurval, vilket innebär att urvalet består av de intervjupersoner som för tillfället fanns tillgängliga för forskaren.

Intervjupersonerna söktes via internet. De intervjupersoner som ansågs relevanta för studien ringdes upp via telefon och fick därefter motta ett informationsbrev med vidare information om studiens syfte, vilka den ämnade intervju och forskningsetiska hänsynstaganden. Totalt ringdes 24 personer inom det sociala arbetets område upp, varav åtta intervjupersoner inom äldreförvaltningen, funktionsstödsförvaltningen och socialförvaltningen valde att delta. Inom dessa förvaltningar var intervjupersonerna från HVB-hem, behandlingshem, särskilt boende för äldre och LSS-boende. Intervjupersonerna som valde att delta hade alla titeln verksamhetschef, operativ chef eller anställd föreståndare. Konsultföretag och intervjupersoner från andra förvaltningar och på andra positioner kontaktades med återkopplade inte.

Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2015) menar att det sällan räcker att intervju en eller två personer men att redan sex till åtta personer ur en särskild grupp ökar säkerheten för att få en djupare bild. Med hänvisning till detta och handledarens rekommendation ansågs åtta personer vara nog tillfredsställande för att generera den empiri som studien eftersökte.

2.3 Intervjuernas genomförande

Inför intervjuerna utarbetades en intervjuguide (se bilaga 2). Studiens intervjuguide kunde utifrån Brymans (2011) beskrivning betraktas som semistrukturerad.

Intervjuguiden utgick från särskilda huvudteman som byggde på studiens syfte och inspirerades även och hämtade eller byggde vidare på frågor från tidigare forskning. Merparten av intervjuguidens motiv hämtades från Dellgran och Höjers (2005a) studie och var följande: ekonomiska incitament, arbetsvillkor, möjlighet att påverka och utveckla, status/yrkesroll, missnöje med tidigare arbetsförhållanden, ideologiska skäl, undvika/missnöje med byråkratin, behövde förändring/nya utmaningar och personliga förhållande. Utöver det undersöktes intervjupersonernas egna motiv. Avsikten var inte att pröva motiven som hämtades ur tidigare forskning, undersökningen var snarare öppen för nya motiv men hade med dessa motiv som en utgångspunkt.

Respektive tema hade flertalet underfrågor som vid varje intervjutillfälle ställdes vid behov för att få ut så mycket information som möjligt. Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2015) menar att någon form av intervjumall är till stor hjälp för att komma ihåg vad som planerats samt hjälpa till att hålla en röd tråd genom de olika intervjuerna.

Inledningsvis testades intervjuguiden och dess frågor på studiens författare och två anhöriga. Efter "test-intervjuerna" ändrades och förtydligades vissa frågor för att underlätta de kommande intervjuerna och göra dem mer lättförståeliga. Eriksson-Zetterquist och Ahrne (ibid) menar att detta kan bidra till att utveckla studiens intervjuguide och förbättra forskarnas intervjuteknik. Inför varje intervju var ambitionen att vara något pålästa om varje företag och deras arbete. Detta eftersom det kan vara en fördel att visa intervjupersonerna att de som intervjuar dels har baskunskaper om det studerade området och dels är inlästa på hur intervjupersonernas arbetsplats fungerar (ibid).

Varje intervju inleddes med att studiens författare informerade och påminde om studiens syfte och därefter om samtycke, konfidentialitet och anonymitet. Intervjupersonernas samtycke till inspelning av intervjun efterfrågades och beviljades vid varje intervjutillfälle.

Vid intervjuerna ställde en av studiens författare primärt frågor medan den andra antecknade. Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2015) menar att det är ett bra

upplägg att i huvudsak en intervjuar och den andra antecknar och kompletterar med frågor när det är två som intervjuar. Valet att anteckna gjordes också med anledning av att dels försäkra att inte hela intervjutillfällets information skulle gå förlorad vid teknikfel och dels för att senare kunna följa upp vissa spår under intervjun.

Samtliga intervjuer hölls på respektive arbetsplats, vilket Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2015) anser kan vara lämpligt när intervjuens syfte är anknutet till arbetsplatsen. Slutligen har ambitionen varit att försöka skapa så trygga och bekväma intervjusituationer som möjligt.

2.4 Bearbetning och analys av intervjumaterial

Rennstam och Wästerfors (2015) menar att en analys inte kan produceras genom att nitiskt följa en metod. En analys bör istället bygga på att analytikerna utvecklar ett självständigt sätt att presentera sin analys i relation till det empiriska materialet och befintlig teori. Vidare beskrivs hur materialet bör vara det som disciplinerar och hjälper analytikern att utveckla teoretiska idéer (ibid).

Med utgångspunkt i ovanstående inspirerades denna studies analys och kodning av en tematisk analysmetod men materialet tilläts styra och guida författarna vilket medföljde att analysmetoden inte följdes nitiskt.

En tematisk analysmetod kan enligt Braun & Clarke (2006) genom sin teoretiska frihet betraktas som ett flexibelt och användbart forskningsverktyg som möjliggör upptäckten av ett rikt, detaljerat och komplext empiriskt resultat. Vidare består den tematiska analysmetoden av sex olika faser eller steg vilket underlättar för analytikerna att hitta, identifiera och analysera olika teman i den insamlade empirin (Braun & Clarke 2006).

I ett första steg transkriberades alla intervjuer och skrevs ut. Därefter påbörjades steg två, nämligen inläsning och kodning. Syftet med att koda materialet var att skapa ordning och struktur för att göra materialet mer hanterbar (Braun & Clarke 2006). Eftersom denna studie ämnade undersöka privatanställda socialarbetares *generella* inställning till privatisering av det offentligt finansierade sociala arbetet och vilka *motiv* som låg till grund för deras val att arbeta inom privat verksamhet kodades och sorterades materialet från början utefter dessa två huvudteman. Kodning av materialet innebär att leta efter och markera nyckelord och andra intressanta textstycken (Braun & Clarke 2006). Detta gjordes med hjälp av blyertspennor och anteckningsblock. Studiens författare markerade, kommenterade

och strök under intressanta upptäckter i materialet. Kodningen tilläts ta lång tid och studiens författare turades om att läsa de olika intervjuutskriftena, allt för att undvika att missa något och för att behålla en så öppen kodning som möjligt gentemot materialet.

Därefter inleddes steg tre som innebar att koderna, understrykningarna och kommentarerna kopplades ihop eller skiljdes åt. Efter diskussioner om hur koderna kunde tolkas och vad författarna hade för uppfattningar om vad materialet visade delades koderna in i olika teman. Steg fyra bestod sedermera av att se över och förfinade de olika teman som framkommit. Som ovan nämnts fanns redan två huvudteman och utifrån dessa skapades alltså olika underteman. I steg fyra sammanfattades varje intervjutranskribering utifrån de huvud-och underteman som framkommit. Den nya sammanfattade versionen av intervjun skrevs ut och efter det påbörjades färgmarkeringen. Varje undertema hade en särskild färg och även här turades studiens författare om att färgmarkera och läsa igenom alla utskrifter.

I likhet med hur Braun och Clarke (2006) beskriver steg fem i den tematiska analysen diskuterades, efter att kodningen och sorteringen i sina olika steg var klar, de olika teman som framkommit, hur de kunde relateras till varandra och vad de hade för betydelse för studien. I det sista steget menar Brauns och Clarke (2006) att själva slutresultatet och analysen produceras och presenteras vilket återfinns under 5.

Resultat och 6. Analys.

2.5 Metodens förtjänster och begränsningar

Kvalitativa intervjuer har många förtjänster som kan generera i kunskap om hur intervjupersonernas uppfattning om den sociala verkligheten ser ut ur deras egna perspektiv (Bryman 2011). En fördel med kvalitativa intervjuer, som underlättar utforskandet av andras attityder och upplevelser, är att frågor och ordning kan anpassas utifrån varje specifik situation betydligt mycket mer än i kvantitativa frågeformulär eller enkäter som ofta är standardiserade. Detta ger en bredare och mer nyanserad bild av undersökningsämnet (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2015)

Metoden kommer dock även med vissa begränsningar. Det är till exempel svårt att generalisera resultaten (Bryman 2011). Vilket i andra ordalag innebär att det kan vara svårt att visa på att resultaten talar för något mer än enbart den specifika intervjusituationen (Svensson & Ahrne 2015). Bryman (ibid) menar istället att kvalitativa ansatser handlar om att skapa förståelse för de beteenden, värderingar och

åsikter i den kontext undersökningen genomförts. Kvalitativa studier ger snarare en kontextuell förståelse än en möjlighet att generalisera resultatet till den större populationen. Bryman (2011) och Svensson och Ahrne (2015) menar istället att det är kvaliteten på de teoretiska slutsatserna som formuleras på grundval av kvalitativa data som är dess styrka. Vissa mönster och tendenser kring intervjupersonernas syn kunde dock skönjas.

En annan begränsning med kvalitativa intervjuer kan antas vara att intervjusituationerna kan bli en arena för identitetsskapande och politiska handlingar (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2015). Det vill säga att det kan vara svårt för en forskare att veta vad en utsaga egentligen betyder (ibid). Eriksson-Zetterquist och Ahrne (ibid) menar det inte kan tas för givet att människor gör vad de säger. När intervjupersonerna talar om sig själva och dess organisationer får de också möjlighet att själva bestämma hur den bilden ska skapas och presenteras (ibid). Det kan således vara så att intervjupersonerna under intervjun presenterade den bild de ville ge av det som intervjun behandlade snarare än att återge vad som faktiskt görs.

Ytterligare en diskussion med den valda formen av intervju är huruvida det går att hävda att den är just semistrukturerad (ibid). Eriksson-Zetterquist och Ahrne (ibid) menar att det varken är möjligt eller nödvändigt att dra några tydliga gränser mellan olika typer av intervjuer. Detta eftersom skapandet av kvalitativa intervjuer kan göras och struktureras på olika sätt med såväl öppna som slutna frågor. Därför kan det vara vanskligt att hävda att intervjuerna är enkom semistrukturerade.

Kvalitativa metoder har länge kritiserats för att vara för subjektiva. Med detta menar många kritiker att resultaten i kvalitativa studier i alltför stor utsträckning präglas av forskarens osystematiska uppfattningar om vad som är av betydelse och även av de personliga förhållanden som forskarna bygger till intervjupersonerna (Bryman 2011). Bryman (2011) beskriver och förklarar dessutom begreppet "going native" vilket betyder att forskare identifierar sig så pass mycket med de personer som studeras att syftet med undersökningen går förlorad. Kvalitativa forskare menar samtidigt att dessa personliga och nära relationer underlättar för att forskarna ska kunna uppfatta och se världen ur intervjupersonernas ögon (ibid). Den personliga och nära relationen vid kvalitativa intervjuer kan således ses som både en förtjänst och en begränsning.

2.6 Studiens tillförlitlighet

Bryman (2011), med hänvisning till Guba och Lincoln (1994) tar upp grundkriterierna *tillförlitlighet* och *äkthet* som anses användbara vid bedömning av kvalitativa studier. Utifrån Brymans (ibid) beskrivning, med hänvisning till Guba & Lincoln (1994), ansågs äkthetskriterierna vara av mindre relevans för denna studie. Detta för att kriterierna för äkthet beskrivs handla om huruvida intervjupersonerna fått en större förståelse för sin sociala situation och huruvida de därefter utifrån studien hade möjlighet att "förändra sin situation". Intervjupersonerna i denna studie ansågs inte vilja eller behöva ändra sin situation vilket gjorde att dessa kriterier blev av mindre relevans. Studien utgick därför från tillförlitlighet och dess fyra delkriterier.

Trovärdighet är ett av dessa delkriterier som inbegriper att forskarna har säkerställt att forskningen genomförts i enlighet med de regler som finns och att resultaten har rapporterats till intervjupersonerna så att de kan bekräfta att forskaren har uppfattat dem rätt (Bryman 2011). I föreliggande studie skickades därför hela studien ut till vardera intervjuperson.

Ytterligare ett kriterium är överförbarhet. Eftersom kvalitativ forskning har fokus på det kontextuellt unika av den sociala verklighet som studeras kan det vara vanskligt att direkt översätta resultatet till andra sociala miljöer. Studiens fokus var att få en kontextuell förståelse av intervjupersonernas inställning snarare än att nå en total överförbarhet. Dock genererade studien fylliga och detaljrika redogörelser av det studerade fenomenet vilket ansågs öka överförbarheten något (ibid).

Det tredje kriteriet är pålitlighet vilket syftar till att säkerställa att det skapas en fullständig och tillgänglig redogörelse av hela forskningsprocessen (ibid). Säkerställandet av denna studies pålitlighet skedde genom en noggrann redogörelse av forskningsprocessens gång, vilka urval som gjordes, vilken metod som användes samt bifogande av intervjuguiden (se bilaga 2).

Det sista kriteriet, möjlighet att styrka och konfirmera, handlar om att personliga värderingar eller teoretiska inriktningar inte medvetet ska ha påverkat studien. Forskare ska därmed kunna hävda att de agerat i god tro (ibid). I denna studie ombads tilldelad handledare att läsa igenom studien då vederbörande antogs kunna fastslå i vilken utsträckning det gick att styrka resultaten både när det gäller pålitlighet och huruvida studiens författare kan ha påverkat studien. Ambitionen har även varit att vara tydliga i redogörelsen av förförståelsen.

Ytterligare finns det fler aspekter som tillförlitligheten kan diskuteras utifrån vid kvalitativa intervjuer, exempelvis huruvida studiens författare kan anses ha påverkat själva intervjusituationen. Studiens författare antas inte ha påverkat själva intervjusituationen mer än vad som är oundvikligt vid ansikte-mot-ansikte intervjuer. Med oundvikligt menas att en intervju skiljer sig från ett samtal på så sätt att intervjun är en konstlad situation med en ojämn maktfördelning. Den ojämna maktfördelningen kan förekomma genom att intervjupersonen kan känna sig utfrågad och i underläge. Det kan således ha varit så att intervjupersonerna undvek eller svarade kort på vissa frågor för att de kände sig utfrågade eller i underläge.

En annan risk som möjligen kan påverka tillförlitligheten är huruvida studiens författare har fått med alla intervjupersoners olika perspektiv (ibid). Detta utifrån att den valda teorin fokuserar på särskilda perspektiv, som studiens författare antagit i större utsträckning än de perspektiv som inte lika mycket fokuseras i teorin. Under hela forskningsprocessens gång försökte således alla relevanta perspektiv för studien fås fram. Eftersom kodningen skedde i olika steg och eftersom studien författades av två uppsatsskrivare antogs detta kunna stärka denna möjlighet.

2.7 Forskningsetiska överväganden.

Inom etikens område menar Kalman och Lövgren (2012) att det kan göras skillnad mellan forskareetik och forskningsetik. Forskareetik handlar om forskarens ansvar gentemot forskningen och berör frågor om publicering och vetenskaplig oredlighet. Forskningsetik rör istället frågor om hur man behandlar och värnar om forskningsdeltagare. I många forskningsetiska hänsynstaganden värnas det dels om kvaliteten på kunskapsproduktionen och dels om forskningsdeltagares integritet (ibid).

I denna studie togs således hänsyn till såväl individens som kunskapens integritet. Enligt Vetenskapsrådet (2002) kan en god avvägning mellan dessa ske genom informations-, samtyckes-, konfidentialitet- och nyttjandekravet. Informationskravet innebär att forskaren ska informera de som berörs av forskningen om den aktuella studiens syfte (ibid). Vid inledningen av intervjuerna informerades således intervjupersonerna om studiens syfte, deras uppgift i projektet och vilken metod som användes. Intervjupersonerna informerades även om att deras medverkan var helt frivillig och att de när som helst hade rätt att avbryta sitt deltagande. Detta var

således nödvändigt för att säkerställa samtyckeskravet (ibid).

Konfidentialitetskravet värnades om genom att intervjupersonerna informerades om att de uppgifter som framkom i studien hanteras med största möjliga konfidentialitet (Vetenskapsrådet 2002). Slutligen upplystes intervjupersonerna om att empirin som samlades in endast skulle användas i forskningsändamål i enlighet med nyttjandekravet (ibid). Avslutningsvis förhöll sig studiens författare under hela till forskningsetiken (Kalman & Lövgren 2012).

2.8 Arbetsfördelning

Under arbetet med studien gjordes arbetsfördelningar och tidsramar vilka kontinuerligt följdes upp för att underlätta samarbetet. Arbetet utfördes både var för sig på distans och tillsammans. När det utfördes på distans delades litteratur och olika delar av studien upp för att sedan diskuteras och skrivas ihop till en helhet när studiens författare var tillsammans. Alla intervjuer utfördes gemensamt. Efterföljande kodning, transkribering och analys genomfördes i huvudsak ihop. Sammanfattningsvis genomfördes hela studien genom rättvisa uppdelningar samt gemensamma analyser och reflektioner.

3. Tidigare forskning

Detta kapitel inleds med en beskrivning av utvecklingen av privatisering inom socialt arbete i en internationell kontext, därefter presenteras en översikt kring debatten om privatisering i Sverige för att generera en förståelse för de övergripande ståndpunkterna som finns bland socialarbetare. Debatten följs av en beskrivning av de attityder som finns bland socialarbetare ute på fältet gentemot privatisering av socialt arbete samt motiv till varför socialarbetare väljer att starta egna privata verksamheter.

Kapitlet avgränsades utifrån studiens syfte och frågeställningar för att möjliggöra en kontextualisering av den kommande analysen. De fyra artiklarna som användes i detta kapitlet har inhämtats via Lubsearch och vidare sökningar i andra artiklars referenslistor.

3.1 Privatisering i den internationella kontexten

Under de senaste tre decennierna har åtstramningar inom det offentliga, i huvudsak genom privatisering, i både USA och Europa, omorganiserat och dramatiskt påverkat det sociala arbetets verksamheter, utövare och klienter (Abramovitz & Zelnick 2015). Abramovitz och Zelnick (ibid) menar att det trots detta har gjorts väldigt lite undersökningar om huruvida dessa förändringar har påverkat offentligt anställda socialarbetares praktiska upplevelse. För att fylla denna kunskapslucka undersöker de i sin litteraturstudie hur privatiseringen har blivit implementerad samt hur de som arbetar på fältet upplever dessa förändringar.

Resultatet visar på en förändring i den offentliga sektorn där ett ökat marknadstänk har lett till ett tuffare arbetsklimat präglad av effektivisering med mer konkurrens, mindre heltidsanställda och ett tänk om att man ska utföra mer med mindre resurser (Abramovitz & Zelnick 2015).

Litteraturstudien visar också att dessa förändringar upplevs olika. En del anser att klienternas utfall kan bli okontrollerbara för såväl klienterna själva som socialarbetare och organisationen. De anser att förändringarna positionerar klienter till kunder och att företagens tjänster ses som en handelsvara vilket i sin tur gör att klienters problematik förbises. Andra upplever att organisationerna drar nytta av förändringarna genom att de tydliggör och motiverar de anställdas uppdrag, ökar tillgängligheten för klienterna och överlag förbättrar effektivitet och resultat (ibid).

Abramovitz och Zelnick spår (2015) att förändringarna ser ut att vara här för att stanna.

3.2 Privatisering av socialt arbete i den svenska kontexten.

De ovan nämnda förändringarna inom det offentligt finansierade sociala arbetet har även påverkat den svenska kontexten de senaste decennierna. I Sverige har 1990-talet kommit att betraktas som marknadens årtionde, präglad av en förskjutning mot mer marknadsinfluerade modeller för arbetets organisering (SOU 2001:52). Under detta årtionde blev det med lagstöd möjligt för kommuner att upprätta kontrakt med privata aktörer inom välfärdsområdet (ibid).

3.2.1 Den fackliga debatten

I Liljegren et al:s (ibid) studie analyseras den fackliga debatt som ägt rum gällande privatisering av socialt arbete från 1985 till 2003. I studien har mer än 700 artiklar av fyra facktidskrifter analyserats.

Liljegren et al. (2008) menar att Sverige sedan 1990-talet genomgått en process av decentralisering, marknadsorientering och privatisering. Denna process har skett som en konsekvens av ekonomiska kriser och politiska omfördelningar i Sverige. En process som har gjort att offentligt finansierade tjänster, utförda av privata kontrakterade entreprenörer, ökar inom hela välfärdssektorn. Denna ökning sker även inom det sociala arbetet och dessutom tycks antalet socionomer som startar eller vill starta egna privata verksamheter öka (ibid).

Privatisering av offentligt finansierat socialt arbete menar Liljegren et al (2008) inte enbart påverkar socialarbetares arbetsförhållanden, ideologier och identitet utan även skapar förändringar i relationerna mellan såväl de som anställer och de anställda som klienten och den professionella.

Resultaten av studien visar att det år 1985–2003 skedde förändringar i sättet att förhålla sig till privatisering av socialt arbete, från ett ideologiskt sätt att se på debatten till ett allt mer praktiskt inriktat och professionsdrivet synsätt. Studien visar också att det under denna tidsperiod fanns en allt mer tilltagande ambivalens gentemot utvecklingen av privatiserat socialt arbete (ibid). Orsaken till att dessa förändringar i debatten har ägt rum antar författarna grundar sig i anpassning. Socialarbetare måste allt mer acceptera att diskussionen i samhället har förändrats och att marknadslogiken, som har fått inflytande i hela samhället, även har fått betydelse i

det sociala arbetet (ibid).

Ytterligare en del i förändringarna av debatten antas vara att det numer finns en spänning mellan olika subgrupper i det sociala arbetet där dessa grupper har olika tankar om vad som är den ideala utvecklingen för socialt arbete. De subgrupper som spänningarna finns mellan beskrivs å ena sidan vara de ”traditionella” socialarbetarna, som vill hålla det sociala arbetet inom den offentliga sektorn, och å andra sidan en mer avantgarde grupp som vill utöka gränserna för det sociala arbetets expertis (Liljegren et al 2008).

I debatten ses privatisering av socialt arbete som ett uttryck för individualism, egoism och marknadstänk. Den offentliga sektorn anses istället stå för solidaritet och demokrati (ibid). Ambivalensen i debatten tydliggörs dock ytterligare då den negativa och positiva inställningen förändras beroende på vem som utför de privata tjänsterna (ibid).

Den negativa inställningen mot privatisering uppstår när det rör sig om storskaliga företag som i debatten anses vara okunniga och endast vilja göra stora vinster på kort tid utan att bry sig om klienterna och de anställda (ibid).

Den positiva synen på privatisering uppstår istället när det rör sig om enskilda socialarbetare som lämnat den offentliga sektorn på grund av dess byråkrati och låga utrymme för autonomi (ibid). I det privata får istället socialarbetaren flexibilitet och möjlighet att mer effektivt hjälpa klienterna. Denna övergång till det privata ses som positiv då det för socialarbetaren inte rör sig om ekonomiska incitament utan snarare en möjlighet att få mer frihet och utveckling. Dessa socialarbetare ställer sig själva vid sidan av den generellt sett negativa bilden av privata företag då de inte anser sig vara ute efter vinster utan snarare “tvingats” starta eget (ibid).

Vidare poängterar Liljegren et al. (ibid) med säkerhet att de förändringar som sker inom det sociala arbete inte endast kan anses vara något som socialarbetare blivit påtvingande, de är också aktivt deltagande i hur utvecklingen sker.

3.2.2 Socialarbetares attityder till privatisering av socialt arbete.

Dellgran och Höjer (2005a) menar även de att Sveriges offentligt finansierade sociala arbete sedan 1990-talet har upplevt åtskilliga marknadsorienterade förändringar. Forskarna menar att även om debatten kring privatisering av socialt arbete har varit omfattande har det gjorts få studier som undersökt hur socialarbetare själva upplever och har för attityder gentemot privatisering (ibid).

I deras studie undersöker de, genom en enkätundersökning i Sverige, relationen mellan privatisering och professionalisering i socialt arbete. Studien undersöker omfattningen av privata verksamheter, socionomers motiv till att starta eget respektive att inte välja att arbeta i privat regi samt socionomers och socionomstudenter attityder till privata verksamheter i socialt arbete (ibid).

Dellgran och Höjer (ibid) menar att det går att betrakta privatisering inom det sociala området som en politiskt planerad process, där den offentliga sektorn väljer att köpa tjänster av privata aktörer. Samtidigt anser de att det går att skönja en spontan och behovsdriven privatisering där socialarbetare startar privata verksamheter (ibid). Genom denna behovsdrivna privatisering menar forskarna att det uppstått en slags professionsdriven privatisering, där privatisering kan ses som en strategi för socionomers professionalisering.

Resultaten från studien visar att socialarbetares och socionomstudenters attityder mot privatisering av socialt arbete är ambivalent och delad. Socialarbetares generella inställning till privatisering av socialt arbete är i huvudsak negativ men det finns också en grupp, som på ideologiska grunder, är mer positiv (ibid). Samtidigt visar resultaten att socialarbetares intresse av att vara egenföretagare är större än forskarna väntat (ibid). En tredjedel av dessa egenföretagare är dock negativt inställda till en ökad privatisering. (Dellgran och Höjer 2005a). De som är mest positiva till privatisering är de yngre socialarbetarna (ibid).

De främsta motiven för de socialarbetare som valt att starta en egen privat verksamhet är möjligheten till högre lön, status, personlig utveckling och mer utmanande arbetsuppgifter (Dellgran & Höjer 2005a). Detta bekräftar Dellgran och Höjers (2005a) hypotes om att privatisering kan ses som en professionell strategi för att få status, autonomi och kontroll. Valet att starta privata verksamheter grundar sig således främst i positiva effekter för de professionella, när det gäller effekterna för klienterna ansåg de egenföretagande socialarbetarna att det inte hade någon betydelse huruvida det sociala arbetet utfördes i offentlig eller privat regi (ibid).

3.2.3 Socialarbetares inställning till vinstdrivande privata verksamheter

Kallio, Meeuwisse och Scaramuzzinos (2016) undersökning visar att socialarbetare tenderar vara mer negativa till vinstdrivande privata verksamheter än de företag som inte tar ut någon vinst. Syftet med studien var att analysera nordiska och Italienska socialarbetares inställning till expanderingen av vinstdrivande och ideell verksamhet

inom socialt arbete. Den empiriska grunden för studien var landsomfattande undersökningar i fyra nordiska länder och i Italien, totalt svarade 8 272 socialarbetare.

Den generella attityden gentemot vinstdrivande privata verksamheter inom välfärden beskrivs vara negativ. Det kan förklaras med att socialarbetare i Sverige tenderar sympatisera med politiska partier på den vänstra grenen och privatisering i stort snarare kan tolkas som ett högerinriktat projekt (ibid). Kallios et al. (2016) beskriver också hur den negativa inställningen kan ha påverkats av den radikala och snabba utvecklingen inom välfärdsområdet i Sverige de senaste 20 åren. Från att helt och hållet ha dominerats av offentliga sektorn har konkurrensen mellan olika leverantörer inom välfärdssektorn tillkännagivit sig allt mer.

Slutligen ställer sig författarna frågan hur socialarbetare kommer att reagera på den fortsatta ökningen av privata verksamheter. De spekulerar i om det kommer att utlösa starkare motstånd mot privatisering bland socialarbetare eller om det kommer att leda till att nya värderingar gör inträde i yrket allt eftersom den äldre generationen går i pension (ibid).

3.3 Sammanfattning

Ovanstående studier har antingen genomförts kvantitativt eller genom litteraturstudier, vilket ansågs motivera föreliggande studie då en kvalitativ ansats förmodades kunna fånga det djup som möjligen kan gå förlorat i en kvantitativ studie.

Dellgran och Höjer (2005a) har dessutom endast undersökt varför socialarbetare väljer att starta egna företag. Denna studie fokuserade istället på varför anställda socialarbetare valde att arbeta privat. Eftersom detta var en utforskad del fanns det förhoppningar om att fånga något nytt och intressant.

Vidare konstaterade Liljegren et al. (2008) att de förändringar som sker inom det sociala arbetet gällande privatiseringen inte endast kan anses vara något som socialarbetare blivit påtvingade utan även är med och konstruerar. Det kunde därför anses vara av relevans att vidare undersöka privatanställda socialarbeters generella inställning till privatisering och motiv till att arbeta privat.

4. Teoretiska utgångspunkter

I detta kapitel presenteras de teoretiska utgångspunkter som låg till grund för analysen. Utifrån syfte och empiri begripliggjordes och analyserades föreliggande studie med hjälp av Bourdieus teori om *fält*, *doxa* och *habitus*. I det inledande arbetet med kodning av empirin förekom det gemensamma beskrivningar och inställningar vilket resulterade i att studiens författare tycktes kunna skönja, vad Bourdieu beskriver som, ett fält kring det sociala arbetet. Genom detta fält aktualiserades även de teoretiska begreppen doxa och habitus för att ytterligare begripliggöra analysen.

4.1 Fält

I strävan efter att förstå interaktioner mellan människor eller begripliggöra ett fenomen menar Thomson (2012) att Bourdieu argumenterade för otillräckligheten i att enbart titta på vad som hände eller sades utan istället måste det sociala utrymmet, där interaktioner och händelser sker, undersökas. En analys av det sociala utrymmet handlar således inte enbart om att lokalisera undersökningsobjektet i dess karakteristiska, historiska, lokala och relationella kontext utan handlar även om ett ifrågasättande av de sätt som kunskapen har genererats, av vem och vilkas intressen som tillgodosetts av detta kunskapsskapande agerandet. Detta sociala utrymme benämnde Bourdieu till fält (Thomson 2012).

Ett fält beskrivs vara ett sammanhang som är kodat med specifika värderingar och regler (ibid). Fältet består av positioner som upptas av agenter, det vill säga institutioner eller liknande. Det som sker på fältet är under konkurrens då olika agenter använder olika strategier för att behålla eller förbättra sin position (ibid). Fältet är därför hierarkiskt ordnat där vissa agenter är dominanta och innehar en bestämmanderätt över fältets funktioner. De olika agenternas agerande i fältet gör också att varje fält har sin egen historia samt egna regler, kunskaper och lärdomar. Fältet kan därför ses som en liten självständig värld där de som figurerar inom det, följer regelbundna och förutbestämda mönster (ibid).

4.2 Habitus

Enligt Maton (2012) fokuserar habitus i all sin enkelhet på aktörers, det vill säga varje människas, sätt att agera, tänka, känna och vara. Habitus fångar hur aktörer bär med sig sin historia, hur den påverkar aktörernas nuvarande förhållanden och varför de

agerar på ett visst sätt.

Maton (ibid) definierar utifrån Bourdieus teori habitus som en egendom hos aktörer som omfattar en ”strukturerad och strukturerande struktur”. Den är *strukturerad* genom dess förflutna och nuvarande förhållande, likt familjer som uppfostrar och lär ut erfarenheter. Den är *strukturerande* genom att habitus hjälper till att forma ens nuvarande och framtida agerande. Det är en *struktur* genom att den är systematiskt organiserad snarare än slumpmässig. Denna struktur omfattar ett system av dispositioner vilka skapar uppfattningar, värderingar och ageranden (ibid).

Vidare menar Maton (2012) att Bourdieu inte såg habitus som något som agerar ensamt, istället är agerandet ett resultat av ett omedvetet förhållande mellan habitus och fält. En aktörs agerande grundar sig i relationer mellan dennes förfogenheter och position i fältet. Agerandet är därför inte resultatet av ens habitus utan snarare resultatet av relationer mellan ens habitus och ens nuvarande förhållande. Således kan vi inte förstå aktörers agerande genom att enbart studera deras habitus, utan det är lika viktigt att studera fältet de agerar i. Fältet, som är en pågående del av den kontext aktörerna lever i, strukturerar habitus, samtidigt som habitus är aktörernas sätt att förstå deras liv och därav även fältets funktion och ordning (ibid).

4.3 Doxa

Agenter som besitter specifika positioner i fältet förstår hur de ska bete sig i fältet. Denna förståelse känns inte bara naturlig utan kan begripliggöras genom att använda begreppet doxa, som kan betraktas som ett förekommande språk inom fältet (Deer 2012). Deer (2012) menar att begreppet doxa i vid mening syftar till omedvetenheten av olika former av sociala godtycken vilka skapar outtalade men samtidigt internaliserade och praktiska erkännanden av samma sociala godtycke. Doxan låter de socialt godtyckliga maktrelationerna, det vill säga klassificeringar, värderingar, kategoriseringar med mera, som har skapat doxan vara omärkta och underförstådda, därigenom återskapas samma doxa på ett självtvingande vis.

Deer (2012) menar att doxan kan liknas vid hörnstenar i alla fält. Detta då doxan bestämmer stabiliteten av de sociala strukturerna genom sättet de återskapas och återskapas av agenternas antaganden och ageranden, med andra ord utifrån deras habitus. Det ömsesidiga förhållandet mellan fält och habitus förstärker doxans kraft, vilket vägleder de som är involverade i fältet till att känna den rätta känslan för hur

man ska agera genom antaganden som finns i doxan. I fältet tar doxan således formen av en omärkbar tro till ”spelets regler” för den delen av agenter med samma habitus (ibid). Doxan kan därför både ses som roten och hjärtat av samstämmiga reaktioner inom fältet. Samtidigt som doxan finns nedbäddad i fältet definierar och karakteriserar den samma fält.

5. Resultat

I följande kapitel kommer studiens resultat att presenteras. Materialet sorterades med hjälp av en tematisk analys. Utifrån studiens syfte formulerades följande två huvudteman: *intervjupersonernas generella inställning till privatisering av det offentligt finansierade sociala arbetet* och *intervjupersonernas motiv till att arbeta inom privat verksamhet*.

5.1 Intervjupersonernas generella inställning till privatisering av det offentligt finansierade sociala arbetet

Det första huvudtemat syftade till att besvara studiens första frågeställning: “- Vilka för- och nackdelar beskriver intervjupersonerna i relation till privatisering av socialt arbete?”. Under varje huvudtema placerades ett antal underrubriker för att ge en bättre överblick av det som framkom i intervjuerna.

Inledningsvis undersöktes hur intervjupersonerna beskrev privata verksamheters för- och nackdelar, då detta ansågs kunna generera en förståelse för de för- och nackdelar som intervjupersonerna upplever i relation till *privatisering* av socialt arbete. Privata verksamheter användes således som ett konkretiserande begrepp då det ansågs tydliggöra för intervjupersonerna. Därefter undersöktes intervjupersonernas inställning till olika delar av privatisering av det sociala arbetet, då även det ansågs kunna generera beskrivningar om för- och nackdelar i relation till privatisering. De olika delarna som undersöktes var: hur intervjupersonerna trodde privatisering skulle utvecklas och deras inställning till det, inställningens förändring över tid, inställningen till vinstdrivande verksamheter och inställningen till privatisering inom det sociala arbetets olika områden.

5.1.1 Beskrivningar av privata verksamheters för- och nackdelar

Nedan presenteras intervjupersonernas beskrivningar av vad som framkom i relation till intervjuguidens fråga om vilka för- och nackdelar som finns med privata verksamheter. Vid undersökandet framkom det att intervjupersonerna beskrev fler fördelar än nackdelar.

Vad samtliga intervjupersoner återgav och beskrev som en av de privata verksamheternas fördelar var kortare beslutsvägar jämfört med i den offentliga sektorn. En intervjuperson uttryckte exempelvis: “ja alltså fördelar med privata

verksamheter tror jag rent generellt är att du har betydligt kortare beslutsvägar”.

I samband med kortare beslutsvägar uttryckte ytterligare en intervjuperson: “Att man har ganska korta beslutsträckor, vi ser att det här fungerar inte, vi har en plan att det blir bättre såhär och då styr vi snabbt om planen ditåt istället”.

Intervjupersonen ovan beskrev ytterligare en fördel som majoriteten av intervjupersonerna uttryckte, nämligen snabbhet samt en annan flexibilitet än i den offentliga sektorn.

Vidare menade majoriteten av intervjupersonerna att ytterligare en fördel var att det inom privata verksamheter finns större möjlighet till autonomi, det vill säga att de själva kan styra och påverka arbetet mer. Dock påpekade en av intervjupersonerna att eftersom den privata verksamhet som hen arbetar på har ett specifikt koncept får hen inte bestämma och påverka helt själv. I intervjupersonernas utsagor tolkades det därför som att det fanns skillnader i hur privata verksamheter enskilt fungerar men att det i det stora hela finns större möjlighet till autonomi inom privata verksamheter jämfört med offentliga verksamheter.

Fortsättningsvis poängterade merparten av intervjupersonerna att en fördel med privata verksamheter var att det finns mer personalfrämjande arbete än vad det gör i den offentliga sektorn. Det personalfrämjande arbetet handlade bland annat om mer kompetensutveckling och utbildning, att cheferna kan göra mer för sin personal och att personalen blir mer sedda. Ett exempel på hur det uttrycktes var:

Jag tror i det generella att det privata kan erbjuda personalfrämjande i större utsträckning och det kan man ju alltid diskutera för det är ju skattepengar, visst, för det säger ju den kommunala verksamheten att vi kan inte göra det för det är inte, för vi är ju skattefinansierade, och okej visst, men jag tror ändå att om man tittar generellt så tror jag att de skulle kunna göra mer där också faktiskt.

Vad gäller det personalfrämjande arbetet ansåg flertalet intervjupersoner att det finns en annan möjlighet till delaktighet både vad gäller personal och chefer inom privata verksamheter, vilket exempelvis uttrycktes:

Vi har jättemycket bättre personalpolitik på det sättet [...] om man skulle komma till mig och så säger man såhär att jag hade en tanke såhär skulle vi kunna starta detta och detta, då finns det egentligen aldrig några nej om det är en bra idé. Och det tycker jag, att det kan man erbjuda både sig själva och sina medarbetare och det är ju jättehäftigt.

Vidare uttryckte majoriteten av intervjupersonerna att det inom privata verksamheter finns större möjlighet att välja vilken personal de vill anställa. Ett fåtal intervjupersoner menade även att det inom privata verksamheter är lättare att strukturera om i personalstyrkan jämfört med den offentliga sektorn. En av intervjupersonerna uttryckte:

Vi känner att vi har ganska höga krav på, att vi har inte de här måsten att de har gjort ett visst antal timmar och då måste vi anställa den, även om den är kompetent till det eller inte [...] så det ser jag skillnaden, att man faktiskt kan anställa personal som man själv har dem här kraven och är det inte så, så får man söka vidare. Sen kan man lättare, inte sparka, men ändå röra om lite i personalgruppen.

Intervjupersonen ovan beskrev både möjligheten att ha höga krav och enbart anställa personal som matchar dessa krav samt att hen har möjlighet att strukturera om bland personalen. Vidare menade majoriteten av intervjupersonerna att de upplevde att de personer som söker sig till privata verksamheter i regel har mer erfarenhet och mer kompetens. Ett fåtal av intervjupersonerna ansåg även att det finns ett annat driv och engagemang inom privata verksamheter jämfört med den offentliga sektorns verksamheter. Ett exempel på hur detta uttrycktes var: ”Det är folk som dragit sig hit bara för att dem brinner för detta, dem har lång erfarenhet, eller mycket kunskap, det är jätteengagerat på ett helt annat sätt”.

Fortsättningsvis uppgav flertalet av intervjupersonerna att det krävs mycket erfarenhet och kunskap för att kunna bemästra de arbeten som dem har idag. Vissa uttryckte det som en nackdel, genom att de beskrev att de inte hade kunnat ta arbetet om de varit nytexaminerade, och andra ansåg att det var en fördel, då det var utmanande och hjälpte dem att utvecklas. Vissa såg både fördelar och nackdelar med det. En intervjuperson som såg det som en nackdel uttryckte exempelvis:

Nackdelar kan jag väl säga är att man måste nog ha ganska mycket kött på benen för att vara verksamhetschef i ett privat. Vi har ganska långt till specialister, alltså, till HR till Controller, till sin en chef. Man driver ju på något sätt sin egen verksamhet, sitt privata företag i företaget och man har långt till hjälp. Så man måste ha ganska mycket erfarenhet känner jag eller våga eller att ha möjligheten till att hitta “vad söker jag svar för någonstans, om man säger, som är lite mer, kunskap krävs ju. Jag hade aldrig hoppat på det här jobbet, eh om man tänker i efterhand nu, så är jag glad att jag inte

började här. Att jag var glad att jag började i offentlig verksamhet där man hade mycket mer kollegor nära, för det har jag inte heller på samma sätt. [...] så det är jag glad att jag har den erfarenheten från början, liksom att man har lärt sig sitt ledarskap där.

Intervjupersonen som citerades ovan beskrev uttryckligen att det krävs mer erfarenhet hos verksamhetschefer inom privata verksamheter eftersom de har längre till specialister. Vidare beskrev intervjupersonen att det inom privata verksamheter finns färre kollegor, vilket även återkom i ett fåtal andra intervjupersoners utsagor som en nackdel.

Samtliga intervjupersoner beskrev fortsättningsvis den privata verksamheter som mindre än den offentliga sektorns, men huruvida det ansågs som en fördel eller nackdel rådde det delade meningar om. En av intervjupersonerna som beskrev att det var en nackdel uttryckte exempelvis:

Litenheten kan ju också vara, jag kan ju se [...] det är mycket svårare att få tag eller få till olika samverkansöverenskommelser när man är så små och det skulle ju kunna både i det lilla formatet runt den enskilde och också i de stora bitarna påverka.

En annan intervjuperson som också beskrev privata verksamheters mindre storlek som en nackdel uttryckte:

Vi har ju inte samma muskler som en offentlig verksamhet, vi har ju inte samma resurser att plocka fram som en stor offentlig verksamhet kanske har t.ex. vikariepool, om någon blir sjuk, då är det jag som får sitta och ringa.

De intervjupersoner som såg de privata verksamheternas mindre storlek som en nackdel nämnde det återkommande, likt ovan citerade intervjupersoner, i relation till att det är svårt att ingå samarbeten och att det inte finns samma muskler eller resurser att ta till vid behov. Verksamhetens mindre storlek beskrevs även som en fördel utifrån att det resulterade i att arbetet blir flexiblare, mer lättanpassligt och lättare går att styra i den riktning som intervjupersonerna själva vill. En intervjuperson uttryckte:

Men jag kan ju också driva detta nästan som mitt egna företag lite granna [...] så jag ser inte, man har det här gigantiska stora företaget utan man är ändå väldigt mycket ett litet företag och det är det som fångar mig.

Budgetfrågan var ytterligare en punkt som beskrevs som både en för- och nackdel. Samtliga intervjupersoner uppgav att budgeten är mer påverkbar på så sätt att intervjupersonerna själva kan bestämma vad som ska ingå eller inte i budgeten, vilket betraktades som en fördel jämfört med hur den offentliga sektorns budget läggs. Dock poängterade flertalet av intervjupersonerna att de till skillnad från den offentliga sektorn har en vinstmarginal att rätta sig efter, vilket beskrevs som en nackdel.

Vidare beskrevs arbetstiderna inom de privata verksamheterna både som för- och nackdelar. Samtliga intervjupersoner beskrev att arbetstiderna är mer flexibla på så sätt att de nödvändigtvis inte behöver sitta på kontoret och arbeta, utan att de kan arbeta hemifrån de dagar som arbetet tillåter det. Flera intervjupersoner nämnde "förtroendearbetstid" vilket de menade innebar att när arbetet är färdigt så är det okej att gå hem. Detta sågs som en fördel samtidigt som nackdelen beskrevs vara att de arbetar mer, det vill säga fler timmar. Flertalet intervjupersoner påpekade även att chefer inom privata verksamheter är ytterst ansvariga vilket de beskrev resultera i att om något behövs göras så får dem se till att det blir gjort oavsett vilken tid på dygnet det är. Intervjupersonerna menade att det skiljde sig från den offentliga sektorn, på så sätt att enhetschefer eller motsvarande inte bär det yttersta ansvaret på samma sätt.

Något som av flertalet intervjupersoner skildrades som enbart en nackdel var att arbetsvillkoren vad gäller anställning är mer osäkra. Intervjupersonerna beskrev att de privata verksamheterna sitter på avtal vilket gör arbetet mer osäkert, då ett uppdrag kan upphöra eller löpa ut vilket kan resultera i att tjänsten inte behövs eller att de måste bli omplacerade. En intervjuperson beskrev exempelvis:

Ja alltså nackdelen är ju delvis att du sitter lite osäkert, du ofta sitter du ju på avtal, du bedriver det som en entreprenad under ett antal år, ditt egna jobb är ju inte 100 procent säkert på det sättet. I den kommunala verksamheten så är du ju i kommunala, det finns ju liksom alltid jobb till dig på ett annat sätt.

I detta avsnitt framkom gemensamma beskrivningar av privata verksamheters för- och nackdelar. Det framkom även att det fanns en ambivalens i flertalet av intervjupersonernas inställning då de beskrev vissa av de privata verksamheternas

funktioner som både för- och nackdelar. Förutom dessa beskrivningar framkom det även att intervjupersonerna återkommande beskrev privata verksamheter i relation till offentliga.

5.1.2 Utvecklingen av privatisering och inställningen till det

Eftersom privatisering fortfarande ökar inom det sociala arbetet (Statistiska centralbyrån 2016a), ansågs det således vara av relevans att närmare studera hur intervjupersonerna trodde att utvecklingen av privatisering skulle se ut och vad de hade för inställning till det. Avslutningsvis ansågs det även vara av relevans att undersöka om intervjupersonernas inställning till privatisering förändrats över tid.

Majoriteten av intervjupersonerna uppgav att de trodde att den offentliga sektorn fortsatt kommer att stå för och dominera den största delen av det sociala arbetet, vilket exempelvis uttrycktes: "Ja jag tror nog att det offentliga kommer att dominera men jag tror nog att det kommer bli betydligt fler privata alternativ". Ett fåtal intervjupersoner menade att den offentliga sektorn inte kommer att utföra lika stor del av det sociala arbetet rent praktiskt men att den fortsatt kommer att styra och reglera hela det sociala arbetet. Ett exempel var:

Privata kommer bli större tror jag [...] kommunen kan ju göra ramavtal och köpa plaster istället och ibland kan det ju vara att båda två kommer behöva öka på något sätt [...] ja men jag tror inte att privat kommer ha övertaget, absolut inte [...] kanske i vissa kommuner men inte om man tittar i hela Sverige så kommer det inte ha det.

Citatet ovan skildrade vad som framkom i samtliga intervjupersoners utsagor, nämligen att intervjupersonerna satte privatiseringens utveckling i relation till att den offentliga sektorn fortsatt kommer styra och reglera, vilket ytterligare bekräftade uppfattningen om den offentliga sektorns dominans. Samtidigt uttryckte samtliga intervjupersoner, inklusive de citerade intervjupersonerna ovan, att de trodde privatisering inom socialt arbete kommer att öka.

Majoriteten av intervjupersonerna beskrev inledningsvis en positiv inställning till ökningen av privatisering medan ett fåtal intervjupersoner beskrev en negativ eller ambivalent inställning. Merparten av intervjupersonerna menade att ökningen behövs. De intervjupersoner som kunde beskrivas vara positivt inställda till utvecklingen av privatisering uttryckte exempelvis:

Att privatiseringen ökar är bra om man ställer stora krav på verksamheterna för då kan man bredda utbudet för dem som har olika behov [...] behovet blir större, kommunerna kan inte tillgodose alla behoven så jag tror det kommer och växa [...] ja så länge de här företagen håller en bra kvalitet så har jag en god inställning till det.

En annan intervjuperson uttryckte: “Alltså så länge det sker på ett seriöst sätt så ser jag ju liksom bara fördelar med det [...] Behovet finns ju, behovet ökar hela tiden så jag har väl svårt att se att det ska minska”.

Citerade intervjupersoner tolkades som positiva till ökningen av privatisering eftersom de uttryckte att så länge det ställs stora krav, är seriöst och håller en bra kvalitet var det bra och sågs enbart som en fördel. Detta var skildringar som framkom i merparten av intervjupersonernas utsagor. Den negativa inställningen till ökningen, som det relaterades till ovan, uttrycktes:

Ja jag tror ju att det kommer utvecklas till ännu mer privatisering [...]det är ju högvindar som blåser liksom och jag tror det kommer utökas [...] nej men jag började ju med att säga det, att jag är ju mer åt vänster än åt höger så jag är inte för det. Jag vill inte att det ska bli enklare.

Den ambivalenta inställningen till privatiseringens ökning som det relaterades till ovan, uttrycktes:

Konsulter inne på socialtjänsten, vård och omsorg, kommer öka men min önskan är ju inte det. Min önskan är att det går tillbaka till att socialtjänsten äger sin socialtjänst, att kommunen äger sin socialtjänst. Att den är stark där för det, det är bara så vi kan ge rättssäkerhet till våra utsatta.

Det tolkades som en ambivalens i intervjupersonens inställning eftersom hen, utifrån ovan citat, uttryckte en negativ inställning till vissa delar av privatiseringens ökning. Det förekom således enstaka intervjupersoner som uttryckligen, på olika sätt, ställde sig kritiska till utvecklingen av privatisering trots att de arbetade inom och såg fördelar med den.

Av majoriteten av intervjupersonerna framkom det även i diskussioner kring inställningen till utvecklingen av privatisering att det beskrevs vara viktigt för intervjupersonerna att de privata verksamheterna kontrolleras. En

intervjuperson uttryckte exempelvis: "HVB, som jag jobbar på, det behövs. Och att det är privat... huvudsaken är att det är kontrollerat, det är väldigt noga". När intervjupersonerna i studien talade om kontroll av privata verksamheter tolkade studiens författare det som att de menade kontroll som utförs av den offentliga sektorn. Denna tolkning gjordes utifrån att det är så privata verksamheter kontrolleras idag, nämligen av de uppdragsgivande kommunerna och av den statliga myndigheten Inspektion för Vård och Omsorg. Eftersom intervjupersonerna menade att privata verksamheter fortsatt bör kontrolleras av den offentliga sektorn ställdes privatiseringens utveckling återigen i relation till den offentliga sektorns principer och sätt att arbeta, varför den offentliga sektorn tolkades som dominerande i det sociala arbetet.

Vidare skildrades dominansen hos den offentliga sektorn genom att det förekom beskrivningar av privata verksamheter som ett komplement till den offentliga sektorn. En intervjuperson uttryckte exempelvis:

Jag tror att de privata alternativen kommer bli mer och mer specialiserade. Eh och det, jag kan prata inom min branch. Jag kan prata lite mer inom skolvärlden. Jag har barn och det som jag ser är ju det att det finns luckor där den offentliga verksamheten säger: det här fixar inte vi. Och där tror jag att privata alternativ i framtiden kommer att utvecklas mer och mer och säga: då tar vi hand om det här. [...] om man tänker sig en normalkurva, så ska friskolor ta hand om de tolv procenten på den kanten och den kanten (visar en normalkurva och pekar på respektive kant/slut på kurvan) och det offentliga klarar av mittenkurvan det som är inom normalfördelningen, det tycker jag är en bild som jag kan skriva under på också. Den tror jag gäller för fler verksamheter.

Ovan citerad intervjuperson utgick från att den offentliga sektorn ska ta hand om den största delen av det sociala arbetet. Intervjupersonen förklarade att privata verksamheter ska ta hand om det som den offentliga sektorn inte klarar av, varför studiens författare tolkade det som att intervjupersonen såg privatisering som ett komplement till den dominerande offentliga sektorn.

Sammanfattningsvis har det utifrån empirin framgått att intervjupersonerna trodde att privatisering kommer att öka och att det med en viss ambivalens genom att enstaka intervju personer uttryckligen var emot privatiseringen, fanns en positiv inställning till utvecklingen så länge verksamheterna håller en bra kvalitet, är seriösa och kontrolleras. Enstaka intervju personer uttryckte en positiv inställning utan att

nämna kontroll. Samtidigt beskrev intervjupersonerna ökningen utifrån att den offentliga sektorn fortsatt kommer att dominera och privata verksamheter beskrevs som en mindre del. Det upplevdes som att intervjupersonerna återkommande föll tillbaka på att det är den offentliga sektorn som det sociala arbetet utgår från, trots att intervjupersonerna själva arbetar i privata verksamheter som också utför och arbetar med socialt arbete. Således kunde det tolkas som att intervjupersonerna, om än i olika ovan diskuterade delar, visade upp en ambivalens till utvecklingen av privatisering.

Avslutningsvis ställdes frågan om huruvida intervjupersonernas alltid haft samma eller liknande inställning till privatisering. Hälften av intervjupersonerna uppgav att de gått från att ha varit negativa/kritiska till att idag vara positiva/öppna, ett fåtal menade att de alltid varit positiva/öppna och enstaka menade att de gått från att ha varit negativ/kritisk till att idag ha fått en mer nyanserad inställning.

5.1.3 Inställningen till vinstdrivande verksamheter

När intervjupersonerna ombads beskriva huruvida de kunde se någon skillnad i deras inställning till privata verksamheter som tar ut en vinst respektive till privata verksamheter som inte tar ut någon vinst, framkom det att inställningen inte var helt entydig. Med vinst avses vanligen ett företags överskott från rörelseverksamhet och finansieringsverksamhet när skattekostnaden dragits bort (SOU 2016: 78). Vinsten framgår av resultaträkningen och kan sedan delas upp i olika delar beroende på vilken del av verksamheten som är mest intressant (bid). Denna studie har utgått från att vinstdrivande verksamheter är sådana som plockar ut en vinst *från* verksamheten efter att skattekostnaden dragits bort. Pengar som enbart återinvesteras i verksamheten räknades således inte som vinstdrivande verksamhet.

Enstaka intervjupersoner menade att privata verksamheter är uppbyggda på ett sådant sätt att de måste ta ut en vinst. En intervjuperson beskrev att eftersom ett aktiebolag måste generera en vinst till de personer som investerat pengar i bolaget är det inget märkvärdigt. Intervjupersonen menade därför att hen inte kunde se någon skillnad i sin inställning till de som tar ut vinst eller inte. Detta eftersom hen menade att kommunala, vinstdrivande privata och ideella verksamheter är bra på olika sätt och att samtliga behövs. En annan intervjuperson som också beskrev att privata verksamheter måste ta ut en vinst menade att det beror på att det finns en styrelse som kräver vinst, samtidigt menade hen att det är “ett schysstare sätt att göra det på” om verksamheterna inte tar ut en vinst.

Samtliga intervjupersoner ansåg att oavsett om verksamheten tar ut en vinst eller inte är det kvaliteten som räknas mest men majoriteten av intervjupersonerna ansåg samtidigt att det "låter" bättre och/eller mjukare att privata verksamheter inte tar ut någon vinst. Flertalet intervjupersoner poängterade dock att de inte ansåg att det är fel att ta ut en vinst, en intervjuperson uttryckte exempelvis:

Jag jobbar i ett vinstdrivande och tittar jag på det så låter det ju mycket bättre att jobba i ett företag där det går tillbaka direkt till verksamheten [...] Det är klart jag tycker det är bättre, det gör jag, men jag tycker inte det är dåligt heller att göra vinst.

Intervjupersonen ovan exemplifierade hur tvetydigheten i flertalet av intervjupersonernas utsagor framträdde. Hen beskrev att det "låter" bättre att inte ta ut en vinst, men poängterade samtidigt att det inte är dåligt att göra vinst.

Det tedde sig vara komplext för intervjupersonerna att definiera hur de ställde sig till vinstdrivande respektive icke vinstdrivande verksamheter, vilket gjorde det svårt att tolka inställningen hos merparten av intervjupersonerna som annat än ambivalent.

5.1.4 Inställningen till privatisering inom det sociala arbetets olika områden

Vidare ställdes frågan om intervjupersonerna såg någon skillnad i sin inställning till privata verksamheter inom det sociala arbetets olika områden. Det vill säga om intervjupersonerna tyckte att privata verksamheter passade bättre eller sämre i något av områdena såsom socialförvaltning, funktionsstödsförvaltning, äldreförvaltning eller liknande förvaltningar inom det sociala arbetet.

Merparten av intervjupersonerna återgav att privata verksamheter generellt och hypotetiskt skulle kunna passa inom alla områden samtidigt som ett flertal påpekade att de tror att det finns situationer där de privata verksamheterna åtminstone hade behövt granskats extra, en intervjuperson uttryckte exempelvis:

Ja det tycker jag borde fungera men jag tycker det är viktigt att man har en insyn i verksamheterna och i vissa fall kan man, just när det handlar om barn och HVB-hem och sånt, att just då kanske man ska ha ännu större insyn.

Ett fåtal intervjupersoner påpekade även att den offentliga sektorn kan ha en annan stabilitet än privata verksamheter vad gäller tvångsvårdsinsatser, socialtjänsten och akuta situationer. En intervjuperson uttryckte exempelvis:

Jag kan väl i och för sig säga att när den här flyktingströmmen var nu till exempel så var kanske inte den privata sektorn den allra bästa, utan där var det nog mycket att tjäna pengar och utnyttja möjligheterna att få in så många som möjligt i ett rum med åtta personer, då för att få pengar och där tror jag kommunen faktiskt var lite bättre emot dom [...] För det har ju aldrig kommunen inom det offentliga, att man ska tjäna pengar.

Likt majoriteten av intervjupersonernas inställning till vinstuttag bland privata verksamheter, tedde det sig även i detta fall som att inställningen hos majoriteten av intervjupersonerna var ambivalent eftersom de hade svårt att definiera om det fanns någon skillnad i deras inställning till privata verksamheter inom de olika områdena och eftersom merparten intervjupersoner ansåg att privatisering inom olika delar krävde mer offentlig kontroll.

5.2 Intervjupersonernas motiv till att arbeta inom privat verksamhet

Det andra huvudtemat syftade till att besvara studiens andra frågeställning: “ – Vilka motiv har gjort att intervjupersonerna valt att arbeta inom privat verksamhet?”.

Motiven presenteras i en underrubrik nedan.

5.2.1 Motiv

Det största motivet till att arbeta inom privat verksamhet som merparten av intervjupersonerna uppgav var möjligheten att påverka och utveckla själva, det vill säga mer autonomi i verksamheten. En intervjuperson uttryckte exempelvis: “Allt det hade jag ju med i tankarna, det var ju liksom grund grejen där lite att äntligen ska man få jobba med det man vill och utveckla det som man har tänkt man vill”.

Majoriteten av intervjupersonerna ansåg även att faktumet att det var en privat verksamhet var ett motiv. Med faktumet att det var en privat verksamhet menades att de valde arbetet just för att det var privat, intervjupersonerna hade således inte valt att arbeta inom verksamheten om den hade varit offentlig. Merparten av intervjupersonerna uppgav att ytterligare ett motiv var missnöje med tidigare arbetsförhållanden inom den offentliga sektorn, exempel på detta var:

Jag kan säga att jag hade faktiskt ett missnöje. Att ha jobbat så många år och sen börjar man gå bakåt istället. [...] så alla förhållanden egentligen både vad det gäller klienter, arbetsförhållanden, ledning och organisation.

När frågan om det fanns ett missnöje med byråkratin ställdes, svarade en intervjuperson exempelvis:

Ja lite så, att det fortfarande. Jag menar vi jobbar ju väldigt tätt med det kommunala för det är ju ändå de som är våra uppdragsgivare. [...] och det är ju en koloss fortfarande och så är det, det är ju så att de får inte sitta och ta beslut hur som helst utan det ska upp i nämnder och sådär och jag menar ett enkelt ja eller nej på "kan ni hjälpa oss med detta för vi sitter?" Alltså det är ingen som kan säga ja eller nej på det utan då ska det lyftas, det är ju så i den kommunala verksamheten och det kan vi ju inte komma ifrån och sen är det ju indirekt en säkerhet för oss medborgare så visst men ibland så när man efterfrågar lite snabba beslut så kommer ju inte dem för de finns ju inte.

Intervjupersonen ovan skildrade en långsamhet hos den offentliga sektorn som utgjorde ett missnöje med byråkratin, vilket även hälften av intervjupersonerna uppgav som ett motiv till varför de sökte sig till privat verksamhet. Ett fåtal intervjupersoner ansåg även att de inte kom någonstans i deras tidigare arbete inom den offentliga sektorn. Exempelvis en intervjuperson som i samband med att hen talade om ett arbetsalternativ inom den offentliga sektorn uttryckte: "ja jag hade andra alternativ men detta gick före för att jag tyckte att jag stod still, jag kom ingenstans".

Fortsättningsvis uttryckte merparten av intervjupersonerna att ytterligare ett motiv till att de började arbeta inom privat verksamhet var att de behövde förändring och nya utmaningar.

Vidare förekom flera motiv som en del intervjupersoner ansåg var motiv till att de började arbeta inom privat verksamhet medan en del snarare ansåg att det var något som de i efterhand betraktade som en fördel som kan ha haft en inverkan på att de har stannat kvar inom privat verksamhet. Ett av dessa motiv var arbetsvillkor, vilket ett fåtal ansåg var ett motiv till att de började arbeta inom privat verksamhet och ytterligare ett fåtal uppgav att de i efterhand sett som ett motiv till att arbeta kvar. Med arbetsvillkor menades att arbetstiderna är mer flexibla på så sätt att de nödvändigtvis inte behöver sitta på kontoret och arbeta, utan att de kan arbeta hemifrån de dagar som arbetet tillåter det.

Vidare uppgav flertalet intervjupersoner att ekonomiska incitament antingen varit ett motiv till att söka sig till privat verksamhet eller att de i efterhand kunde se det som en fördel som kan ha haft en inverkan på att de stannat kvar inom privat verksamhet.

Hälften av intervjupersonerna beskrev status/yrkesroll, det vill säga högre status på arbetsmarknaden, som något de i efterhand sett som en fördel som kan ha haft en inverkan på att de har stannat kvar inom privat verksamhet. Ett exempel på detta var:

Ja asså jag kan nog inte säga att det var ett motiv till att jag började men jag kan säga att jag insett att det har väldigt hög status har jag ju förstått [...] men däremot så märker jag att man ses som att, har man varit verksamhetschef i ett privatboende så blir det nästan såhär att "ja men är du inte överkvalificerad för detta, nu vill vi ha dig till en VD eller någonting här".

Motiv som också nämndes av fåtal intervjupersoner var antingen att det berodde på ideologiska skäl, det vill säga att det grundade sig i högerpolitiska åsikter eller familjeförhållanden, det vill säga att intervjupersonerna genom att byta arbete fick närmare till hemmet. Slutligen uppgav enstaka intervjupersoner att de började arbeta inom privat verksamhet av en ren slump, exempel på hur detta uttrycktes var:

Egentligen var detta för avlägset för mig att ens söka eller sådär. Så jag råkade bara snubbla över det och råkade bara se att detta var precis det som jag var bra på som fanns här på detta företaget och i den här tjänsten, egentligen satt jag och letade sommarjobb till min son, asså ni vet, helt galet. Men sen var det bara helt rätt och sen fick jag svar på de frågor som jag hade som handlade om dem här sakerna. [...] Och hade de sagt att det är jätteviktigt för oss att vi gör stora pengar och vi vill att du ska jobba för att minska våra utgifter, eller ja allt det där som ni vet att man tänker att man ska få höra, att man ska dra ner på och sådär, då hade jag aldrig tagit detta jobbet, men så var det verkligen inte, men jag vet ju att de verksamheterna finns liksom.

Sammanfattningsvis framkom att merparten av intervjupersonerna hade gemensamma eller liknande motiv till att börja arbeta inom privat verksamhet. I empirin framkom det även att flera av de motiv som intervjupersonerna uppgav grundade sig i att de ansåg att privata verksamheter hade mer att erbjuda än den

offentliga sektorn, exempelvis *mer* autonomi. Det framkom likaledes att majoriteten av intervjupersonerna uppgav ett missnöje med endera byråkratin eller arbetsförhållandena inom den offentliga sektorn.

6. Analys

I följande kapitel kommer studiens analys att presenteras. Studiens två huvudteman: *intervjupersonernas generella inställning till privatisering av det offentligt finansierade sociala arbetet* och *intervjupersonernas motiv till att arbeta inom privat verksamhet* analyserades integrerat. Empirin analyserades utifrån Bourdieus teori om fält, habitus och doxa. Analysen presenteras stegvis i underrubriker för att skapa en bättre överblick över analysens gång. Underrubrikerna kommer således att delvis överlappa varandra.

6.1 Fält

Utifrån att intervjupersonerna beskrev privata verksamheters för- och nackdelar, såsom korta beslutsvägar och stor delaktighet, och utifrån att intervjupersonerna uppgav gemensamma motiv som ytterligare beskrev de privata verksamheterna, drogs slutsatsen att intervjupersonerna hade gemensamma uppfattningar om privata verksamheters funktion och roll i det sociala arbetet. Genom att intervjupersonerna beskrev privata verksamheter i relation till den offentliga sektorn framkom det även gemensamma beskrivningar av hur den offentliga sektorns funktion uppfattades.

På grund av att både den offentliga sektorn och de privata verksamheterna inbegrips i det sociala arbetet kan det utifrån Bourdieus teori betraktas som att det fanns beskrivningar av ett fält, det sociala arbetets fält. Ett fält beskrivs vara ett sammanhang som är kodat med specifika värderingar och regler. Ett fält beskrivs bestå av positioner som upptas av olika agenter, det vill säga institutioner eller liknande som hela tiden försöker få ledande positioner inom fältet (Thomson 2012).

Eftersom aktörerna, det vill säga intervjupersonerna, hade gemensamma uppfattningar om de privata verksamheternas roll och arbetssätt kan de privata verksamheterna utifrån Bourdieus teori betraktas som en enskild agent inom det sociala arbetets fält. Då det även framkom gemensamma uppfattningar av den offentliga sektorn kan även den betraktas som ytterligare en agent i samma fält.

I empirin framkom fortsättningsvis att intervjupersonerna inte bara ställde privata verksamheter i relation till den offentliga sektorn, utan att intervjupersonerna även i sina utsagor följde och förhöll sig till den offentliga sektorns principer och sätt att arbeta. Detta exempelvis när majoriteten av intervjupersonerna talade om hur de privata verksamheterna bör kontrolleras av den offentliga sektorn.

Vidare beskrev intervjupersonerna att den offentliga sektorn dominerar. Detta framkom exempelvis vid undersökandet av privatiseringens utveckling då ökningen av privatisering beskrevs utifrån den offentliga sektorns fortsatta dominans. Vid en analys med hjälp av Bourdieus teori kan beskrivningarna av den offentliga sektorns dominans begripliggöras genom att olika agenter inom ett fält använder olika strategier för att behålla eller förbättra sin position. Fältet är följaktligen hierarkiskt ordnat där vissa agenter är dominanta och innehar en bestämmanderätt över fältets funktion (Thomson 2012). Eftersom intervjupersonerna förhöll sig och beskrev den offentliga sektorn som dominant kan det således betraktas som att den offentliga sektorn som agent är högre hierarkiskt ordnad och därmed har en bestämmanderätt inom det sociala arbetets fält.

Även om intervjupersonerna förhöll sig till den offentliga sektorns principer och arbetssätt riktade de samtidigt kritik mot den offentliga sektorn genom att framställa privata verksamheters sätt att arbeta som bättre. Det kunde exempelvis uppfattas på detta sätt eftersom intervjupersonerna uppgav att motiv till att de sökte sig till privat verksamhet grundade sig i ett missnöje med den offentliga sektorn och att de beskrev de privata verksamheternas fördelar i relation till att de var bättre än inom den offentliga sektorn. Detta kan med en betraktelse utifrån Bourdieus teori förstås som att intervjupersonen diskuterade vilken agents arbetssätt som är det "bästa" inom det sociala arbetets fält. Det kan således förstås som att intervjupersonerna återkommande satte arbetssättet inom privata verksamheter i relation till den offentliga sektorn på grund av att de konkurrerar om ledande positioner inom fältet.

6.2 Doxa

I empiriredovisningen framkom att det fanns en ambivalens i intervjupersonernas generella inställning till privatisering av det offentligt finansierade sociala arbetet. Ambivalensen framkom å ena sidan genom att majoriteten av intervjupersonerna i ett första skede beskrev en positiv/öppen inställning till privatisering men vid nedbrytningen hade svårt att entydigt definiera sin inställning till olika delar av privatisering då de såg vissa nackdelar, exempelvis när majoriteten av intervjupersonerna beskrev att det "låter" bättre att inte ta ut en vinst. Å andra sidan framkom ambivalensen genom att enstaka intervjupersoner i ett första skede

uttryckligen beskrev sig ha en negativ inställning till privatisering men även dem vid nedbrytningen hade svårt att entydigt definiera sin inställning då de såg vissa fördelar med olika delar av privatisering.

I ett försök att begripliggöra den ambivalens som framkom i intervjupersonernas inställning betraktades den utifrån Bourdieus teori. Enligt Bourdieus teori finns det inom varje fält en allmänt rådande ordning, en *doxa*, som hjälper agenternas aktörer att förstå hur de ska bete sig. Doxan fångar de sociala godtycken som omedvetet praktiskt erkänns genom att de internaliseras av aktörerna inom fältet (Deer 2012). Genom att doxan i sin enkelhet bildas och byggs upp utifrån fältet som den finns inom kan det förstås som att både de privata verksamheterna som agent och den offentliga sektorn som agent är med och rekonstruerar och konstruerar doxan. Trots att de privata verksamheterna har ett eget arbetssätt jämfört med den offentliga sektorn, är det än dock så att den offentliga sektorns dominans av det sociala arbetets fält förmodligen pågått under så lång tid, att doxan präglas av ett förgivettagande av den offentliga sektorns arbetssätt och därmed utgår utifrån det.

Detta skulle kunna begripliggöra ambivalensen i intervjupersonernas inställning på grund av att de är aktörer inom ett fält vars doxa till största del är präglad av den offentliga sektorns arbetssätt. Med andra ord, trots att majoriteten av intervjupersonerna beskrev en positiv inställning till privatisering är det genom doxan som vi kan förstå varför dem ändå förgivettar och utgår från att den offentliga sektorns arbetssätt är utgångspunkten i det sociala arbetet. Även de enstaka intervjupersoner som såg positivt/öppet på vissa delar av privatisering men ändå definierade en generellt sett negativ inställning, kan förstås som att deras generella inställning är starkt präglad av doxan.

6.3 Habitus

Att samtliga intervjupersoner förhöll sig till den offentliga sektorn och att intervjupersonerna uppvisade en ambivalens i inställningen till privatisering kan vidare analyseras och begripliggöras genom Bourdieus analytiska verktyg *habitus*. Enligt Bourdieus teori står fältet och dess doxa i en växelvis relation till aktörers habitus (Maton 2012). Habitus beskrivs fånga hur vi bär med oss vår historia, hur den påverkar våra nuvarande förhållanden och varför vi agerar på ett visst sätt (Maton 2012). Utifrån habitus bör således intervjupersonernas historia undersökas.

Det sociala arbetet har sedan en lång tid reglerats, dominerats och styrts av

den offentliga sektorn (Dellgran och Höjer 2005a). Det är således inte enbart doxan inom fältet som präglas av det sociala arbetets historia, även intervjupersonerna själva kan antas ha en habitus, en medburen historia, som står i relation till hur det sociala arbetet historiskt har sett ut.

Att merparten av intervjupersonerna vidare beskrev att deras inställning hade förändrats men att de hade haft en negativ/kritisk inställning till privatisering kan med en betraktelse utifrån habitus, deras medburna historia, vittna om att de hade en negativ ingång till privatisering inom det sociala arbetet. Denna ingång kan de tänkas bära med sig även idag. Trots att intervjupersonerna inledningsvis beskrev att de idag har en positiv inställning, uppvisade de en ambivalens vid nedbrytningen av inställningen till olika delar av privatisering, vilket skulle kunna begripliggöras med utgångspunkt i habitus. Eftersom habitus påverkar hur aktörer agerar kan det således förstås som att intervjupersonerna agerar utifrån sin habitus som står i nära relation till doxan inom det fält som de har figurerat och figurerar i, nämligen det sociala arbetets fält.

Varför merparten intervjupersoner då inledningsvis beskrev sig själva som positiva till privatisering kan begripliggöras genom en vidare analys utifrån fält. Habitus ensamt beskrivs nämligen inte kunna begripliggöra aktörers ageranden, utan habitus måste studeras i relation till det fält som aktörerna figurerar i. Agerandet bör därför förstås som ett resultat av relationer mellan habitus och aktörernas nuvarande förhållanden (Maton 2012). Det kan nämligen tänkas att intervjupersonerna utifrån sina nuvarande relationer och egna positioner inom fältet, det vill säga relationerna och positionerna inom de privata verksamheterna i det sociala arbetets fält, har anammat en generellt sett positiv inställning till privatisering.

Intervjupersonernas habitus har, som beskrivits ovan, dock en negativ bakgrund och ingång vilket kan tänkas resultera i att deras habitus gör det svårt för merparten intervjupersoner att definiera en lika entydigt positiv inställning till privatisering när den bryts ner och diskuteras utifrån olika delar och perspektiv.

7. Sammanfattning och slutdiskussion

7.1 Sammanfattning av resultat och analys

Syftet med föreliggande studie var att undersöka privatanställda socialarbetares generella inställning till privatisering av det offentligt finansierade sociala arbetet och vilka motiv som ligger till grund för deras val att arbeta inom privat verksamhet.

Studien utgick från följande frågeställningar:

- *Vilka för- och nackdelar beskriver intervjupersonerna i relation till privatisering av socialt arbete?*
- *Vilka motiv har gjort att intervjupersonerna valt att arbeta inom privat verksamhet?*

I relation till studiens första frågeställning framkom det att det fanns en ambivalens i majoriteten av intervjupersonernas inställning till privatisering av det offentligt finansierade sociala arbetet. Ambivalensen framkom å ena sidan genom att majoriteten av intervjupersonerna i ett första skede beskrev en positiv/öppen inställning till privatisering men vid nedbrytningen hade svårt att entydigt definiera sin inställning då de kunde se vissa nackdelar i relation till olika delar av privatisering. Å andra sidan framkom ambivalensen genom att enstaka intervjupersoner i ett första skede uttryckligen beskrev sig ha en negativ inställning till privatisering men även dem vid nedbrytningen hade svårt att entydigt definiera sin inställning då de såg vissa fördelar med olika delar av privatisering.

I relation till studiens andra forskningsfråga framkom att de största motiven till varför intervjupersonerna sökte sig till en privat verksamhet var för att få mer autonomi, större utmaningar, bättre arbetsvillkor och att det fanns ett missnöje med tidigare arbetsförhållanden och/eller byråkratin inom den offentliga sektorn.

Avslutningsvis framkom det vid undersökandet av studiens båda frågeställningar att intervjupersonerna återkommande förhöll sig till den offentliga sektorns sätt att arbeta i beskrivandet och framställandet av de privata verksamheterna som de arbetade i.

I ett försök att begripliggöra varför det förekom en ambivalens i intervjupersonernas inställning till privatisering samt varför och hur de förhöll sig till den offentliga sektorns principer och sätt att fungera i sina beskrivningar av de privata verksamheterna, analyserades det genom Bourdieus teori. Med utgångspunkt i

intervjupersonernas utsagor kunde det utifrån Bourdieus teori förstås som att det framkom beskrivningar av det sociala arbetets fält. Eftersom de privata verksamheternas aktörer, det vill säga intervjupersonerna, förhöll sig till den offentliga sektorns principer och arbetssätt betraktades den offentliga sektorn som en dominerande agent och de privata verksamheterna som en konkurrerande agent inom det sociala arbetets fält.

Eftersom den offentliga sektorn beskrevs som den dominerande agenten i fältet kunde det förstås som att den offentliga sektorns principer och arbetssätt också till största del präglade doxan, det vill säga den allmänna ordningen och strukturen inom fältet. Det sociala arbetet har sedan en lång tid reglerats, dominerats och styrts av den offentliga sektorn (Dellgran och Höjer 2005a). Det är således inte enbart doxan inom fältet som präglas av det sociala arbetets historia, även intervjupersonerna själva kunde antas ha en habitus, en medburen historia med en negativ bakgrund, som står i relation till hur det sociala arbetet historiskt har sett ut.

Utifrån Bourdieus teori begripliggjordes varför intervjupersonerna förhöll sig till den offentliga sektorn då det är den som doxan är präglad och uppbyggd utifrån. Likaledes begripliggjordes varför intervjupersonerna hade en ambivalent inställning trots att intervjupersonerna inledningsvis beskrev sig som positiva alternativt negativa men vid nedbrytningen inte lika entydigt kunde definierade sin inställning. Detta genom att de betraktades som aktörer med en habitus, en medburen historia, inom ett fält som har en doxa som i största utsträckning har präglats och präglas av den offentliga sektorns principer och arbetssätt.

Studiens författare är införstådda med att begreppet agenter även kan betraktas som agerande aktörer. I föreliggande studie har dock begreppet enhetligt, utifrån att det även kan betraktas som institutioner eller liknande, utgått från att även sektorer och verksamheter kan ses som agenter. Studiens författare önskar slutligen förtydliga och försäkra att det framgått tydligt att Bourdieus teori och analysverktyg använts för att begripliggöra och vidare analysera empirin. Det är exempelvis inte så att fältet eller agenterna existerar i sin beskrivna form i det verkliga livet, det är enbart så att det avgränsas och betraktas som det i en teoretisk mening för att kunna analyseras på ett enklare sätt.

7.2 Återkoppling till tidigare forskning

I tidigare forskning kunde det utläsas att det finns ett glapp mellan socialarbetares generella inställning till privatisering av det sociala arbetet och deras agerande gentemot privatisering. Detta eftersom socialarbetare uppgav att de själva kunde tänka sig att starta egna privata verksamheter samtidigt som forskningen visade att socialarbetare generellt sett är negativt inställda till privatisering (Liljegren et al. 2008; Dellgran & Höjer 2005a; Dellgran & Höjer 2005b).

Detta glapp tycks utifrån föreliggande studies resultat inte vara lika tydligt eller stort. Detta eftersom merparten av intervjupersonerna i denna studie beskrev sig vara positivt inställda till privatisering av det offentligt finansierade sociala arbetet och samtidigt arbetade inom privata verksamheter. Det finns dock ett fåtal personer som fortfarande beskrev sig vara negativt inställda till privatiseringens utveckling och flertalet intervjupersoner indikerade genom sina utsagor att det fanns en viss ambivalens, varför glappet inte beskrivs ha försvunnit helt.

Förändringen i glappet kan dels ha att göra med att den tidigare forskningen gjordes för mer än tio år sedan och att de generella inställningarna håller på att förändras och det kan dels vara så att föreliggande studies empiri inte kan jämföras med den empiri som den tidigare forskningen har genererat då den är kvantitativt gjord och utgick från betydligt fler intervjupersoners svar. Ännu en skillnad är att föreliggande studie enbart utgick från privatanställda socialarbetare, medan den tidigare forskningen utgick från socialarbetare både inom offentlig sektor och privata verksamheter. Detta eftersom det kan tänkas finnas en mer positiv inställning till privatisering bland de medarbetare som valt att arbeta inom privat verksamhet.

Dellgran och Höjers (2005a) studie visade att de främsta motiven för socialarbetare som valt att starta egna privata verksamheter var möjligheten till bättre lön, högre status, en större personlig utveckling och mer utmanande arbetsuppgifter. Vidare ansåg forskarna att privatisering således kan ses som en professionell strategi för att få status, legitimitet, autonomi och kontroll snarare än att det grundar sig i ideologiska skäl (ibid). Med en återkoppling till Dellgran och Höjers studie, har det även i föreliggande studie vid undersökandet av intervjupersonernas motiv till att arbeta inom de offentligt finansierade privata verksamheterna framkommit att majoriteten ansåg att autonomi var ett av de främsta motiven. Vidare ansåg hälften av intervjupersonerna att fördelar som kan ha haft en inverkan på att de har stannat kvar

inom privat verksamhet var: bättre lön, större utmaningar och högre status. Det var dessutom enbart enstaka intervjupersoner som uppgav att de av ideologiska skäl hade valt att arbeta inom privat verksamhet. Dessa motiv tycks indikera på att privatisering även för privatanställda socialarbetare möjligen kan ses som en professionalisering snarare än att det skulle ha grundat sig i ideologiska motiv.

Avslutningsvis framkom det i Abramovitz & Zelnichs (2015) studie att privatisering omstrukturerar det sociala arbetet på ett sätt som påverkar klienterna. Det är svårt att dra några tydliga slutsatser utifrån deras resultat och vad som framkommit i föreliggande studie eftersom brukarperspektiv inte har varit huvudfokus. En tanke har dock varit att eftersom det finns tydligt beskrivna skillnader mellan det sociala arbetet inom den offentliga sektorn och arbetet inom de privata verksamheterna, kan det tolkas som att intervjupersonerna även i denna studie styrker att organiseringen för det sociala arbetet skiljer sig i privat jämfört med offentlig regi. Vilket i sin tur kan anses styrka att privatisering påverkar klienterna.

7.3 Slutdiskussion

7.3.1 Metoddiskussion

Studiens författare anser att det kan vara av relevans att diskutera huruvida en kvantitativ studie kunde ha bidragit med något annat eller ytterligare i relation till föreliggande studie. Genom exempelvis en enkätundersökning hade det varit möjligt att få fler intervjupersoner och således en mer generella bild kring intervjupersonernas inställning till privatisering och motiv till att arbeta privat. Genom en enkätstudie hade de möjligen varit lättare att som författare ha en distans och se enkäterna med mer kritiska ögon. Det finns således en medvetenhet om att studiens författare kan ha påverkats vid intervjuerna och vidare skrivit analysen med en påverkad uppfattning.

Avslutningsvis ansågs dock kvalitativa, semistrukturerade intervjuer var den mest lämpade metoden för studiens syfte och frågeställningar. De kvalitativa och semistrukturerade intervjufrågorna lyckades bidra med uttömmande svar och informanterna hade fria tyglar att reflektera vilket gav föreliggande studie det djup som önskades utifrån syfte och frågeställningar.

7.3.2 Resultatdiskussion

Utifrån vad studiens resultat har skildrat, ter det sig vara så att det med en viss ambivalens finns en generellt sett positiv inställning till privatisering, vilket kan

tänkas påverka framtiden på så sätt att privatisering kommer att öka inom det sociala arbetet. Det är även vad samtliga intervjupersoner uppgav sig tro, varför det ytterligare kan ses som en möjlig logisk följd/konsekvens för framtiden.

I ett första led ansåg studiens författare att det varken var överraskande eller besynnerligt att den ovan beskrivna ambivalensen framkom i empirin, då det offentligt finansierade sociala arbetet har dominerats och fortfarande domineras av den offentliga sektorns arbete (Liljegren, Dellgran & Höjer 2008; Dellgran och Höjer 2005a). Vad som hörs på definitionen, offentligt finansierat privat socialt arbete, är att arbetet finansieras av den offentliga sektorn, det vill säga att kommuner och statliga verksamheter köper in tjänster av de privata verksamheterna. Detta gör det förståeligt att de privata verksamheterna förhåller sig till den offentliga sektorns arbete eftersom det är därigenom de får sina tjänster köpta och därmed sin verksamhet finansierad.

I ett andra led kan empiriredovisning och intervjupersonernas utsagor tolkas som att de enbart beskrev för- och nackdelar med privata verksamheter i relation till den offentliga sektorn för att det är dem två största aktörerna inom det sociala arbetet. Utifrån denna tolkning kan det således vara så att intervjupersonerna är tillfreds med på vilket sätt det sociala arbetet sker idag, nämligen utifrån staten och den offentliga sektorn snarare än att de konkurrerar om ledande positioner inom det sociala arbetet. Att intervjupersonernas utsagor tycktes indikera på det kan följaktligen ha att göra med studiens författares egna tolkningar och analyser utifrån den valda teorin.

7.3.3 Förslag till vidare forskning

Utifrån att föreliggande studie tyckts stärka Dellgran och Höjers (2005a) förståelse av privatisering inom det sociala arbetet som en professionell strategi snarare än att ideologiskt projekt, är ett förslag till vidare forskning att vidare studera vilka motiv som ligger till grund för privatanställda socialarbetares val att arbeta inom privat verksamhet, dock i ett större omfång genom exempelvis enkäter. Alternativt genom ett kvalitativt tillvägagångssätt närmare studera vilka motiv som socialarbetare själva kan komma fram till utan att använda eller inspireras av tidigare studie, då det kan leda till liknande resultat.

I tidigare forskning framkom även att det finns en generellt sett negativ inställning till privatisering hos socialarbetare (Kallio, Meeuwisse & Scaramuzzinos 2016). I föreliggande studie framkom dock att den generella inställningen, med undantag från ambivalensen, är positiv. Av denna anledning vore det därför intressant

att genom ytterligare forskning i en större omfattning undersöka om det möjligen är så att den generella inställningen bland socialarbetare generellt är på väg att ändras.

Eftersom det i föreliggande studie framkommit att det kan skönjas en allt mer positiv inställning till privatisering av socialt arbete och eftersom tidigare forskning visat att privatisering i slutändan påverkar klienter (Abramovitz & Zelnich 2015), kan det avslutningsvis anses vara relevant att vidare och fortsatt studera vad en ökad privatisering skulle få för konsekvenser för klienter.

Referenslista

Abramovitz, Mimi & Zelnich Jennifer (2015) "Privatization in the Human Services: Implications for Direct Practice", *Clinical Social Work Journal*, 43, 3, 283 DOI: 10.1007/s10615-015-0546-1

Aspers, Patrik (2007). *Etnografiska metoder: att förstå och förklara samtiden*. 1. uppl. Malmö: Liber

Billqvist, Leila, Framme Gunilla & Rönmark Lars (1995) 'Dagens socionomstudenter och välfärden', *Nordiskt Socialt Arbete*, 1, 41-55.

Braun, Virginia & Clarke, Victoria (2006) "Using thematic analysis in psychology." I *Qualitative Research in Psychology* 3, 2 s. 77–101. [elektronisk resurs]
<http://dx.doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>

Bryman, Alan (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 2., [rev.] uppl. Malmö: Liber

Deer, Cécile (2012) "Doxa" I Grenfell, Michael (red.) *Pierre Bourdieu: key concepts*. 2. ed. Durham [England]: Acumen Pub.

Dellgran, Peter & Höjer Staffan (2005a) "Privatisation as professionalisation? Attitudes, motives and achievements among Swedish social workers" *European Journal of Social Work*, 8, 1, 39-62, DOI: 10.1080/1369145042000331369

Dellgran, Peter & Höjer Staffan (2005b) "Rörelser i tiden. Professionalisering och privatisering i socialt arbete", *Socialvetenskaplig tidskrift*, 2-3, 246-267.

Dellgran, Peter & Höjer Staffan (2003) 'En delad och ambivalent profession. Socionomers attityder till privatisering av socialt arbete', *Socionomens forskningssupplement*, 15,17-36.

Eriksson-Zetterquist, Ulla & Ahrne Göran (2015) "Intervjuer" I Ahrne, Göran & Svensson Peter. *Handbok i kvalitativa metoder*. 2., [utök. och aktualiserade] uppl. Stockholm: Liber

Holmström, Christian (2016) *Offentlig sektor i privat regi*. Ekonomifakta.
<http://www.ekonomifakta.se/Fakta/Valfarden-i-privat-regi/Privata-aktorer-i-offentlig-sektor/> [2017-04-06]

Kallio, Johanna, Meeuwisse Anna & Scaramuzzino Roberto (2016) "Social workers' attitudes to privatization in five countries", *Journal of Social Work*, 16, 2, 174–195, DOI: 10.1177/1468017314568850

Kalman, Hildur & Lövgren Veronica (2012) "Etik i forskning och etiska dilemman. En introduktion" I Kalman, Hildur & Lövgren, Veronica (red.). *Etiska dilemman: forskningsdeltagande, samtycke och utsatthet*. Malmö: Gleerups

Larsson, Stig & Swärd Hans (1993) *Att bli välfärdens tjänare: en deltagande utbildningsstudie av en årskull socionomer i ett 25-årsperspektiv*. Zenon, Floda.

Liljegren Anders., Dellgran Peter & Höjer Staffan (2008) "The heroine and the capitalist: the profession's debate about privatisation of Swedish social work", *European Journal of Social Work*, 11, 3, 195-208, DOI: 10.1080/13691450802220933

Maton, Karl (2012) "Habitus" I Grenfell, Michael (red.) *Pierre Bourdieu: key concepts*. 2. ed. Durham [England]: Acumen Pub.

Moore, Rob (2012) "Capital" I Grenfell, Michael (red.) *Pierre Bourdieu: key concepts*. 2. ed. Durham [England]: Acumen Pub.

SOU 2016:78 *Ordning och reda i välfärden*. Stockholm: Socialdepartementet. [elektronisk resurs] Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/4ab5e0/contentassets/da2cceb5dc84389b79b48b06a5e000a/ordning-och-reda-i-valfarden-sou-201678> [2017-06-05]

SOU 2001:52 *Välfärdstjänster i omvandling*. Stockholm: Socialdepartementet. [elektronisk resurs] Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/rattsdokument/statens-offentliga-utredningar/2001/06/sou-200152/> [2017-03-08]

SOU 2001:79 *Välfärdsbokslut för 1990-talet*. Stockholm: Socialdepartementet [elektronisk resurs] Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/rattsdokument/statens-offentliga-utredningar/2001/10/sou-200179/> [2017-03-08]

Statistiska centralbyrån (SCB) (2016a) *Kommunernas köp av verksamhet från privata företag samt från föreningar och stiftelser. Miljoner kronor. År 2003–2014* (Sveriges officiella statistik) Tillgänglig: <http://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/offentlig-ekonomi/finansier-for-den-kommunala-sektorn/finansier-och-utforare-inom-varden-skolan-och-omsorgen/pong/statistiknyhet/finansier-och-utforare-inom-vard-skola-och-omsorg-2014/> [2017-05-08]

Statistiska centralbyrån (SCB) (2016b) *Finansier och utförare inom vården, skolan och omsorgen 2014: Privata företags verksamhet ökar i välfärden*. (Sveriges officiella statistik) Tillgänglig: <http://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/offentlig-ekonomi/finansier-for-den-kommunala-sektorn/finansier-och-utforare-inom-varden-skolan-och-omsorgen/pong/statistiknyhet/finansier-och-utforare-inom-vard-skola-och-omsorg-2014/> [2017-03-21]

Svensson, Peter & Ahrne Göran (2015) "Att designa ett kvalitativt forskningsprojekt" I Ahrne, Göran & Svensson Peter *Handbok i kvalitativa metoder*. 2., [utök. och aktualiserade] uppl. Stockholm: Liber

Thomson, Patricia (2012) "Field" I Grenfell, Michael (red.) *Pierre Bourdieu: key concepts*. 2. ed. Durham [England]: Acumen Pub.

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet. Tillgänglig: http://www.gu.se/digitalAssets/1268/1268494_forskningsetiska_principer_2002.pdf [2017-03-16]

Bilagor

Bilaga 1

Information om kandidatuppsats rörande privatiseringen av socialt arbete.

Hej!

Vi är två socionomstudenter som ska skriva kandidatuppsats nu i vår. Vi studerar vid Lunds universitet och är intresserade av privatiseringen av socialt arbete. Just nu söker vi efter respondenter som kan tänka sig att delta i en studie vars syfte är att undersöka hur privatanställda socialarbetare förhåller sig till privata verksamheter inom det offentligt finansierade sociala arbetet och vilka motiv som kan finnas för att arbeta inom den privata sektorn. Studien vänder sig till dig med socionomutbildning eller motsvarande som arbetar på ett privat företag inom det offentligt finansierade sociala arbetet.

Anledningen till att studien ämnar undersöka detta beror på den ökning av privata verksamheter inom det offentligt finansierade sociala arbetet som skett sedan 1990- talet.

Varje intervju beräknas ta cirka 1 timme. Den information som framkommer i intervjun kommer att behandlas med största konfidentialitet. Vår handledare kommer att få ta del av viss information för att kunna ge rådgivning men varken ditt eller företagets namn kommer att lämnas ut. I studien kommer istället fiktiva namn att användas. Det insamlade materialet kommer att sparas fram till kandidatuppsatsens inlämning den 2 Juni därefter kommer det att raderas. Uppsatsen kommer att presenteras vid uppsattsseminarium med andra studenter och examinatorer på Socialhögskolan på Lunds universitet. Den färdiga uppsatsen kommer att finnas online på Lund University Publications Student Papers.

Ditt deltagande i studien är helt frivilligt men skulle vara till stor hjälp i vårt uppsatsskrivande. Du kan när som helst avbryta ditt deltagande utan närmare motivering.

Vid ytterligare frågor och funderingar kontakta gärna oss:

Student Lunds universitet
Filippa Mannerström
076-1617129
filippamannerstrom@gmail.com

Student Lunds universitet
Emilia Persson
073-4352376
persson.emilia@hotmail.se

Handledare
Alexandru Panican
alexandru.panican@soch.lu.se

LUNDS
UNIVERSITET

Bilaga 2

Intervjuguide

Information

Studiens syfte och alla krav:

- fullt frivilligt, rätt att när som helst avbryta & behöver inte svara på de frågor de inte vill.
- kommer endast användas i forskningsändamål, "förstöras" när uppsatsen är klar.
- Informera om att en i huvudsak kommer intervjuas och fråga om det är okej att den andra tar anteckningar. Kan eventuellt bli så att den som antecknar ställer kompletterande intervjufrågor.
- Informera om att det bara är att fråga om något är oklart.

Syfte

Syftet med denna uppsats är att genom två teman undersöka dels hur privatanställda socialarbetare förhåller sig till privatiseringen av offentligt finansierat socialt arbete i generella termer och dels hur socialarbetares personliga motiv till att arbeta inom den privata sektorn ser ut.

Inledande frågor:

1. Vad har du för position/titel på företaget?
2. Vad har du för utbildning?
3. När är du född/ Hur gammal är du?
4. Hur länge har du arbetat i denna verksamheten?
5. Har du arbetat inom den offentliga sektorn någon gång?
6. 5.1 (om ja, hur länge och var?)

TEMA 1: Det generella förhållningssättet gentemot privatiseringen som fenomen.

1. (Vi har läst i tidigare forskning att) Privata verksamheter är något som stadigt växer inom det sociala arbetet, vad är din inställning till det?
2. Vad tycker du är fördelarna/nackdelarna med privata verksamheter (generellt)?
  - 2.1 Hur ser du på privatiseringen i relation till brukarna?
  - 2.2 Hur ser du på privatiseringen i relation till personalen?

Då tänker vi i generella termer.
3. Har du alltid haft samma eller liknande inställning till privata verksamheter inom det sociala arbetet?
4. Upplever du någon skillnad i din inställning till privatisering inom de olika områdena (ex äldreomsorg, funktionsstöd och socialförvaltningen (hvb) inom det sociala arbetet)?
5. Upplever du någon skillnad i din inställning till olika typer av privata företag och då tänker vi på skillnaden mellan de som är vinstdrivande och de som inte är vinstdrivande?
6. Hur ser du på privatiseringens utveckling inom det sociala arbetet i framtiden?

TEMA 2: Motiv till att arbeta inom den privata sektorn.

1. Hur kommer det sig att du började arbeta på/starta (respektive företag)?

- 1.2 - "Respektive verksamhet" är ju ett privat företag, hade det något med ditt beslut om att börja arbeta här att göra?
2. Inom det som du arbetar med (nämn gärna vad på plats) hade du något alternativ inom den offentliga sektorn, och varför gick detta i sådana fall före?
  3. Finns det några särskilda motiv till att du började arbeta här på "respektive företag"?
  4. Motiv: beröras på något sätt
    - 4.1 ekonomiska incitament
    - 4.2 arbetsvillkor
    - 4.3 möjlighet att påverka och utveckla (autonomi?) (be dem specificera vad/hur)
    - 4.4 status/yrkesroll
    - 4.5 missnöje med tidigare arbetsförhållanden.
    - 4.6 Behövde förändring, Behövde nya utmaningar
    - 4.7 Undvika/missnöje med byråkrati
    - 4.8 Familjesituation/personliga förhållanden
    - 4.9 Hade annars blivit arbetslös
    - 4.10 Ideologiska skäl
  5. Finns det enligt dig något som "respektive företag" som privat företag kan erbjuda som "respektive företag" inte hade kunnat erbjuda om det var en offentlig verksamhet?
  6. Hur nöjd är du med ditt arbete?
  7. Fem svarsalternativ: missnöjd, inte så nöjd, varken eller, relativt nöjd, fullständigt nöjd?

Avslut

Vid avslutningen av en intervju är det lämpligt att berätta kort om hur studien kommer att gå vidare, att be om att få återkomma med följdfrågor och tacka för att vederbörande tagit sig tid att berätta.